

194.

94

194. 6.

~~194~~

Ünsa Öppetaja.
Lutterusse
Katekismusse
Kamat

lühhidelt ärraselletud

ja

Pühha Kirja Tunnistustega
kinnitud.

—————
ZALLZNNAC,
trükkitud Lindworsse Kirjadega, 1774.

Üks Palwe,

Kui sinna hakkad Jummalasanna õppima.

Sh! armas taewane Jõsa, anna minnule omma pühha Waimo, ja walgusta mind, et minna sinno sanna nenda woifsin tähhele panna, ei minno südda se läbbi saaks parandatud ja ueste lodud. Peasta mind sinno kalli sanna läbbi keigest rummalussest, ja anna mulle illewelt sedda taewalikko tarkust omma Poega Jesust õiete tunda, ja temma läbbi patto, kurrati ja keige kurja innimeste nou peäle woimust saada. Õnnista nenda omma pühha sanna minno waese hinge õnnistusseks, sesamma sinno armsa Poia Jesusse Kristusse, minno kalli õnnisteggia pärrast.

Amen.

sind, sedda ainust tõsist Jummalat, ja Jesust Kristust, kedda sinna olled lakkitanud. Joan 7, 3.

5. Kuida woime meie Jummalat diete tunda?

Dige usso läbbi.

Kes Jummala jure tahhab sada, se peab ussma et temma on, ja et ta tassuaks saab neile, kes tedda otsiwad. Ebr. II, 6. Ps. 2, 22.

6. Kuida woime meie siis Jummalat diete tenida?

Pühha ja jummalafartlikko ello sees.

Meie, kes omma waenlaste käest ärrapeästetud, peame Jummalat ilmafartmatta tenima pühhitsusses ja õigusses temma ees, keige omma ello aia. Lut. I, 74. 75.

7. Kust õppime meie Jummalat ja temma pühha tahtmisi tundma?

Jummala sannast ehk pühhasst kirjast.

Et sinna lapsesst sadik pühhad kirjad tunned; need woiwad sind targaks tehha õnnistusseks usso läbbi, mis Kristusse Jesusse sees on. 2 Tim. 3, 15.

8. Kes on pühha kirja üllespannud?

Pühhad Prohwetid ja Aostlid.

9. Ons nemmad sedda ommast peast üllespannud?

Ei mitte, waid keik pühha kirri on Jummalast siisse antud. 2 Tim. 3, 16.

Needsinnatsed pühhad Jummala mehhed on räkinnud, jubhatud pühhasst waimust. 2 Peetr. I, 21.

10. Kes peab Jummala sanna kuulma ja õppima?

Keik need innimesed, kes püüdwad õnsaks sada.

Wotke tassase melega wasto sedda sanna, mis teie siisse on istutud, ja woib teie hinged õnsaks tehha. Jak. I, 21.

11. Kuida

11. Kuida nimmetakse keik pühha kirri ähhe sannaga?
Piibli ramatus.

12. Mitto tükki on Piibli Ramatus?

Kaks tükki, teine on wanna Testament, ehk wanna seädusse sanna, teine on uus Testament, ehk ue seädusse sanna.

13. Mitmesuggune on Jummala sanna õppetus?

Rahhesuggune, 1) kääso-õppetus. 2) armo-õppetus, ehk Ewangeliium,

Kääso-õppetus on Mosesse läbbi antud: se arm ja se tödde on Jesusse Kristusse läbbi saadud. Joan. I, 17.

14. Kust leiame meie sedda lühhidelt, mis pühhas kirjäs laiemalt õppetakse?

Katekismusse õppetusse peatükkide sees.

15. Mis on Katekismus meie kele?

Katekismus on üks ramat, kus sees Jummala sanna õppetus, risti-rahwa ussust ja ellamissest lühhidelt on ärraselletud küsimiste ja kostmistega.

16. Mis on üks Peatük?

Se on üks pea-õppetus, mis meile meie hinge õnnistusseks wägga tarwis lähhab moista ja uskuda.

17. Mitto peatükki on Katekismusse ramatus?

Viis peatükki. 1) Jummala kumnest kääsust. 2) Pühhas risti-ussust. 3) Issa meie palwest. 4) Pühhas ristmisest. 5) Pühhas altari saakramentist.

18 Mis on weel meie Katekismusse ramatus ?

- 1) Hommiko, õhto ja sõma-aia-palwed.
- 2) Sppetus melewallasst pattud andeks anda
- 3) Patto tunnistusse sannad.
- 4) Koddo=õp-petus, ja
- 5) õnsa Lutterusse Küssimiste ja kostmiste sannad.

Esimesenne Peatük.

Jummala künneft käsust.

1. Kes on need kümme käske annud ?

Kolm-ainus Jummal.

Üks ainus käske andia on, kes woib õnsaks tehha, ja hukka panna. Jak. 4, 12.

2. Kelle kae läbbi on temma neid annud ?

Mosesse kae läbbi.

Käsk on seatud inglide läbbi, wahhemehhe kae läbbi. Kal. 3, 19.

3. Kes olli moses ?

Temma olli üks pühha Prohwet ja Israeli rahwa üllem pealik.

4. Mil aial andis Jummal need kümme käske ?

Kui Jummal Israeli rahwast Pasa pühhal wäggemental kombel Egiptusse maalt sai wahawitud : siis andis temma neid Mellipühhi esimesel päwal. Wata. 2 Mos. 12. ja 19.

5. Kus paikas andis Jummal neid ?

Rõrbes, Sinai mäe peäl.

6. Mil wiisil andis Jummal neid ?

Menda, et ta onnima üpris wägga suurt

suurt au ülesnäitis, pitkse mürristamis-
misse, walgoldmisse, ja tullelega.

Issanda au näggo olli kui sõja tulli mäe otfas
Iraeli laste nähhes. 2 Mos. 24, 17.

Süis olli pitkse mürristamissed ja walgo-
missed, ja paks pilw olli mäe peäl ja wägga kange
passuna heäl, nenda et keik rahwas wärrises. 2.
Mos. 19, 16.

7. Kellele on Jummal need kümme käske annud ?

Iraeli rahwale esite, ja süis ka keiki-
le innimestele.

Karda Jummalat, ja pea temma käsud, sest
se on igga inimesse kohhus. Rogg. 12, 13.

8. Mis peäle kirjotas Jummal need kümme käske ?

Kahhe kiwwi laua peäle.

Kui Issand Mosesega sai rääkinud, Sinai mäe
peäl, süis andis Ta temmale kaks tunnistusse lau-
da: need ollid kiwwi lauad Jummalala sõrmega
kirjutud. 2 Mos. 31, 18.

9. Mitto käske ollid kirjutud esimesse laua peäle ?

Kolm esimest.

10. Mitto teise laua peäle ?

Seitse wimist.

11. Mis õppetawad need kolm esimest käske ?

Et meie peame Jummalat armastama.

12. Mis õppetawad need seitse wimist ?

Et meie peame omma liggimest armastama.

13. Kuida peame meie Jummalat armastama ?

Keigest ommast süddamest, ja keigest ommast

hingest, ja keigest ommast melest, ja keigest ommast wäest. Mark. 12, 30.

14. Kuida peame meie omma liggimeft armastama ?

Kui isfiennast.

Sinna pead omma liggimeft armastama kui isfiennast. Matt. 22, 39.

15. Kes on meie liggimenne ?

Keif innimesed, olgo rutwad ehk wodorad, olgo sõbrad ehk waenlased.

Jummal on teinud ühhest werrest keif innimesete sugu keige Ma peäl ellama. Ap. Teg. 17, 26.

16. Mis tulleb iggaühhe kässo jures tähhele panna ?

1) Et käs waimolik on, innimesse süddame peäle katsub, ja õppetab, et ka kurjad sallajad himmud ja mõtted patitud on.

2) Et Jummal igga ühes käsus kurja keeldes head käsib, ja head käsides kurja kelab.

1) Meie teame et käs on waimolik. Rom. 7, 14.

2) Sinno käs on otsata lai. Paul. 119, 96.

Esimenne Käs.

1. Mis kelab Jummal esimesse kässo sees ?

Et meil ei pea mitte teise wõõraid Jummalaid ollema temma kõrwas.

2. Mis on wõõras Jummal ?

Keif se on wõõras Jummal, mis inimenne ennast kardab ja armastab, kui suurt Jummalat,

lat, ja mis peäle ta ennam lodab kui ellawa Jummal peäle.

3. Mitmesuggune on wodra Jummal tenistus ?

Kahhesuggune 1) teine on arowalik, 2) teine sallaja wodra Jummal tenistus.

4. Mis on arowalik wodra Jummal tenistus ?

Kui meie sedda, mis ei olle Jummal, kui Jummalat kummardame.

5. Mis on sallaja wodra Jummal tenistus ?

Kui meie 1) middagi muud nenda ehk ennam kardame ja armastame kui Jummalat. 2) Issiennese ehk mu loma peäle ennam lodame kui Eoja peäle.

6. Mis käsib Jummal esimesse kässo sees ?

Et meie tedda, kui sedda ainust tõsist Jummalat peame õppima diete tundma, ja tedda ükspäinis keit ülle asjade kartma, armastama / ja temma peäle lootma. Mark. 12, 30.

7. Kas innimenne woib ommast wäest sedda tehha ?

Ei woi mitte, sepärrast veame meie Jummal käest allati pühha Waimo abbi valluma.

Ilma minnota ei woi teie ühtegi tehha. Joan. 15, 5. Esek. 36, 27. Wil. 4, 13.

Teine Käst.

1. Mis kelab Jummal teises käsus ?

Et meie ei pea mitte Jummal, omma Issanda nimme ilma asjata suhho wõtma / ehk sedda kurjaste pruukima.

2. Mis on Jummalala nimmi ?

Jummalala isse temma pühhad wiisid, temma pühha sanna, pühhad saakramentid, ja keik, kust tedda tunnukse.

3. Kuida wõttab innimenne Jummalala nimme ilma asjata suhho ?

Kui innimenne Jummalala nimme jures neab wannub / lausub / walletab ja pettab.

4. Eks siis ial polte lubba wanduda ?

Ei olle mitte, kui agga kohtowanne-
matte kässõ peäle, Jummalala auuks ja
liggimesse heaks.

Teie kõnne olgo Jah, Jah ; ei mitte, ei mitte ;
agga mis ülle sedda on, se on fest tiggedast. Matt.
5, 37. 2 Mos. 22, 10. 5 Mos. 6, 13.

5. Ons siis lubba kurratit hūda ja temma nimmel wanduda ?

Ei koggone mitte, fest temma on meie
hinge waenlane.

Urge wanduge mitte ei taewa, egga Ma jures,
egga mu wandega, et teie kohto alla ei lange.
Jal. 5, 12.

6. Kas siis lausuminne ja muud nisuggused kunstid pat on ?

Jah wiist on se pat, fest et Jummal
sedda kowwaste on keelnud.

Ei so seast ei pea leitama ei õnne-andjat, eg-
ga sedda, kes pitwest lausub, ei ussidega-lausujat
egga noida. Egga wallo-wõdijat egga sedda, kes
noia kääst küssib, egga tarka, egga sedda, kes sur-
nutte kääst küssib. Gest iggamees kes sedda teeb, on
Jummalale üks hirmus assti. 5 Mos. 18., 10. 11. 12.

5. Ons

7. Ons se siis wägga raske pat : Jummal nimme ilma : asjata juhho wõtma ?

Tah on, sest Jummal ahwardab tedda mitte nuhtlematta jätta kes temma nimme kurjaste prugib.

8. Mis käsib Jummal teise kässo sees ?

Et meie tedda keige hädda sees peame appi hüüdma, palluma, kiitma ja tännama.

Hüa mind appi abhastusse päwal: siis tahhan ma sind sest wälja kiskuda, ja sinna pead mind auustama. Laul. 50, 15. Ewes. 6, 18. Ewes. 5, 20.

Kolmas Käst.

1. Mis käsib Jummal kolmandamas käsus ?

Et meie peame hingamisse : ehk pühhapäwa pühhitsema.

Jummal õnnistas seitsmet päwa ja pühhitse tedda, et ta siis olli hinganud keigest ommast teggemisest, mis Jummal tehjes olli lonud. 1 Mos 2 3.

2. Mis se on : pühhapäwa pühhitsema ?

Se on, 1) keik muud argipäwa tööd mahajätma. 2) Jutlust ja Jummal sanna pühhakõ piddama, heal meel kuulma ja õppima, ja 3) Jummal armu läbbi omma ello se järrele warrandama.

1) Õnnis on se innimenne, kes hingamisse päwa peab, et ta sedda ei teota, ja kes omma kät hoiab, et ta ühtegi kurja ei te. Jes. 56, 2.

2) Hoiad ommad jallad, kui sa Jummal kotta läbbäd, ja tulle liggi kuulma. Kogg. 4, 17. Kol. 3, 16.

3) Olge

3) Olge sanna teggiad, ja ei mitte ükspäinis kuuljad, et teie wallemõtlemisse läbbi ennast ei petta, Sak. 1, 22.

3. Mis kelab Jummal kolmandamas käsus ?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jum-
mala sanna põlgama.

Kes teid kuleb, se kuleb mind, ja kes teid ärra-
põlgab, se põlgab mind ärra; agga kes mind ärra-
rapõlgab, se põlgab sedda ärra, kes mind on
lakkitanud. Luf. 10, 16.

4. Kes põlgab Jummal sanna ?

Se põlgab Jummal sanna, kes tem-
ma sannast ei holi, ja ei tahha sedda kuul-
da, ei õpvida, egga se järrele ellada.

Wata, Jummal sanna on neile laimamisseks
sanud, ei se polle nende mele pärrast. Jer. 6, 10.

Urge jätkem mitte mahha omma koggodust,
nenda kui monnel se wiis on. // Ebr. 10, 25.

Nelijas Käst.

1. Mis käsib Jummal neljandamas käsus ?

Et meie peame omma Issa ja om-
ma Emma auustama.

2. Kes on meie issa ja emma ?

1) Meie lihhased wannemad. 2) Kei-
fuggused wannemad, kes issa ja emma
asemel on: nenda kui: wallitsejad, ülle-
mad, õppetajad ja perre-wannemad.

1) Lapsed kuulge omma wannematte sanna
keige asiade sees; sest se on Issanda mele pärrast.
Kol. 3, 20.

2) Egga

2) Zaga hing heitko ennast üllematte alla, kellel teigeüllem meelewald on, sest üllemaid ep olle muido kui Jummalast. Rom. 13 1. Kol. 3, 22.

3. Mis se on : wannemad auustama ?

Se on, wannematte sanna kuulma/ neid armsaste ja kalliste piddama/ ja nende mele pärrast teggema.

4. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikkud on ?

Jummal tootab, et nende käsfi peab hästi käima, ja nemmad peawad kaua ellama Ma peäl.

Luusta omma issa ja emma, (se on esimese käsfi sanna tootussega.) Et sinno käsfi woiks hästi käia, ja sinna woiksid kaua ellada Ma peäl. Ewes. 6, 2. 3

5. Mis kelab Jummal neljandamas käsfus ?

Et meie ei pea mitte omma wannemid ja isfandid ei põlgma egga wihhastama.

6. Misga ahwardab Jummal need, kes wannemid põlgwad ja wihhastawad ?

Nende sannadega: Sedda silma, mis issa irwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, peawad kaarnad jõe äres wäljanokkima ja kotka poiad sedda ärrasõma. Spp. Sann. 30, 17. 5 Mos. 21, 18-21.

Wies Käst.

1. Mis kelab Jummal wiendamas käsfus ?

Et meie ei pea mitte tapma.

2. Keddä ei pea meie mitte tapma ?

Ei omma liggimest egga isseennast.

3. Mit-

3. Mitmesuggune on tapminne ?

Neljasuggune, 1) Süddamega, kui inimenne teist wihtab, ja tahhaks heal meel teisele kurja tehha. 2) Palle ehk nõoga, kui temma liggimesse peäle wihtaha parrast woõriti watab. 3) Kelega, kui temma tedda soimab, teotab, laidab, ja kurja temma peäle pallub. 4) Käega, kui ta tedda süta ehk sü parrast liaste peksab ehk koggone surnuks löõb.

1) Iggaüks, kes omma wenna wihtab, se on inimessesse tapja. 1 Joan. 3, 15.

2) Isand ütles Raini wasto : Miks süttib so wihtaha põllema ? ja miks sa nenda silmast ärra langenud. 1 Mos. 4, 6.

3) Mende keel on üks terrawaks tautud nool, se rägib karowalust. Jer. 9, 7.

Keel on täis lihwti rohto, mis surma sadab. Jak. 3, 8. Laul. 64, 4.

4) Kes ühhe inimessesse löõb, et ta sureb, sedda peab armota surma pandama. 2 Mos. 21, 12.

Kes inimessesse werd ärrawallab, selle werri peab inimessesse läbbi sama ärrawallatud. 1 M. 9, 6.

4. Mis keeltakse weel wiendamäs käsus ?

Et meie ei pea ei omma ennese egga omma liggimesse hinge tapma, sest et hing paljo kallim on kui ihho.

5. Kuida tappetakse inimessesse hinge ?

Pattuse ello läbbi sadab inimenne hingele surma.

Kui teie lihha järrele wottate ellada, siis peate teie surrema. Rom. 8, 13. Matt. 18, 6. 7

6. Mis käsib Jummal wiendamas käsus ?

Et meie peame omma liggimest aitma, ja temmale head teggema. 1) keige ihho hädäda sees. 2) keige hinge hädäda sees.

1) Peäste sedda kes alw ja waene on, kiskuge neid ärra dälätte käest. Paul. 82, 4.

Ärge unnustage mitte ärra head tehha ja teistele jaggada ; sest nisuggused ohwrid on Jumala mele pärrast. Ebr. 13, 16.

2) Kes ühhe pattuse temma efsitusse tee peält ümberpödrab, se peästab hinge surmast. Jak. 5, 20.

7. Kuida peame meie liggimest aitma ?

Hea melega ja keigest süddamest.

Olge armolissed nenda kui teie Isfagi armolinne on. Luuk. 6, 36.

Kues Käst.

1. Mis kelab Jummal kuendamas käsus ?

Ei meie ei pea mitte abbiello ärrarikkuma.

2. Mis fiin ülleüldes keeltakse ?

1) Keik roppud himmud. 2) Keik roppud kõnned ja laulusud. 3) Hora-ja pordello. 4) Abbiellorikminne.

1) Minna maenitsen teid, et teie ennast hoiate lihhalikko himmude eest, mis hinge wasto södädiwad. I Peetr. 2, 11. Matt. 15, 19.

2) Ärge laske ei ühtegi nurjatumat sanna ommast suust wäljamiina. Ewes. 4, 29.

3) Hora

3) Horajaht ja teil rojastus ehk ahnus olgo nimmetamatta teie seas, nenda kui pühhadete sünnib, ja häbbematta tö, ja jölle kõnne, ehk naljahetitminne, mis ei sünni. Ewes. 5, 3. 4.

Pöggenege hora-tö eest; igga pat, mis innimenne ial teeb, se on wäljaspidi ihho, agga kes hora-tööd teeb, se teeb patto omma ennese ihho wasto. I Kor. 6, 18.

4) Ärge efsige mitte; ei horapididajad, ei abbiello-ärarifikjad, egga sallaja roppud ei pea Jummal riki pärrima. I Kor. 6, 9. 10.

Kül Jummal nuhtleb horapididajad ja abbiellorifikjad. Ebr. 13, 4.

3. Mis weel keeltakse kuendamast käsüü?

Keik sedda, kust üks rop ello ja abbiello-rikminne tulleb, nenda kui: 1) Laiskus, mis läbbi roppud himmud touswad. 2) Liigjominne ja prassiminne, mis läbbi kurjad himmud käsawad. 3) Ma ilma lust ja rõõm, mis läbbi lihha himmud siggiwad.

1) Ärge kandke omma lihha eest hoole nenda, et himmud sest touswad. Rom. 13, 14.

2) Ellagem auste kui päwa aial, ei mitte prassimisest egga liajomisest, ei mitte abbiello-ärarateotamisest egga kimalussest. Rom. 13, 13.

3) Keik mis Ma ilma on, lihha himmo, ja silma himmo, ja ello kõrkus ei olle mitte Isast, waid se on ma-ilmast. Ja ma ilm läbbi hulkla ja temma himmo. I Joan. 2, 16. 17.

4. Mis käsib Jummal kuendamast käsüü?

1) Et meie käsünaste ja puhtaste peame

me ellama kōnnette ja teggude sees. 2) Et iggauks peab omma abbitasa armastama ja auustama.

1) Se on Jummal tahtminne, teie pühhitseminne, et teie ennast hoiate hora-ello eest, et iggauks teie seast teaks omma astja hoida pühhitsemisse ja au sees. 1 Tesf. 4, 3. 4. Matt. 5, 8.

2) Iggamees ennese kōhhal armastago omma naest, kui isseennast, agga naene kaisko et ta wottaks meest karta. Ewef. 5, 33.

Seitsmes Käst.

1. Mis kelab Jummal seitsmes käsus?

Et meie ei pea mitte warrastama.

2. Mis on warrastama?

Se on, liggimesse omma, rahha ehk warra temma teadmatta ja wasto meelt wõtma, kawwala kauba ja pettise tõga ennese pole kistuma.

3. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesuggune: teine on arwalik, teine sallaja wargus.

4. Mis on arwalik wargus?

Se on kui kegi liggimesse omma arwawottab ehk tedda risub. Esef. 22, 29.

5. Mis on sallaja wargus?

Se on keik illekohtune tõ, kui kegi liigimesse omma, kawwala kauba ehk pettise tõga ennese wole kistub.

Hidda sellele, kes paljo kolkopanneb, mis ewolle

olle temma pärralt; kauaks sedda on? temma
foormab agga ennese peäle palko mudda. Sa-
bak. 2, 6.

6. Mis õppetab Jummal sanna wargussest?

Jummal sanna õppetab, et Jum-
mal ei anna wargusse patto mitte an-
deks, kui warras ei maksä ärra, egga
anna taggast sedda, mis temma on war-
raстанud.

Kui innimenne on patto teinud ja süallusseks
sanud, siis peab temma jälle tasuma need risu-
tud asjad, mis ta risunud, ehk sedda liga asja
mis ta temmale teinud, ehk sedda asja mis tem-
ma jure on pandud feisma, ehk sedda ärrakaddu-
nud, mis ta on leidnud. 3 Mos 5, 23. Esek. 33, 15.

7. Mis käsib Jummal seitsmes käsus?

Et meie peame aitma omma liggi-
messe warra ja peatoidust kaswata-
da ja hoida. Wil. 2, 4. Ewes. 4, 28.

Kahheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal kahheksamas käsus?

Et meie ei pea mitte üllekohto tun-
nistama omma liggimesse wasto.

2. Mis on üllekohto tunnistus?

Keik walle mis liggimesse peäle rägi-
takse. 1) Kui kegi kurja temma peäle
mõtleb, mis ei olle tõssi. 2) Kui kegi ted-
da pettab. 3) Keelt peksab ja kurje kõn-
nesid temma peäle tõstab.

1) Jesus ütles : miispärrast mötlete teie kurja ommas süddames ? Matt. 9, 4.

2) Urge walletage mitte teine teise peäle. Kol. 3, 9. Öpp. Sann. 25, 9. 10.

3) Pange nüüd mahha keik kurjust, ja keik petust, ja karmalussed, ja kaddedussed, ja keik teles kändmissed. I Peetr. 2, 1.

3. Mis keeltakse weel rahhelsamas kässus ?

Keik kurjad ja tühjad juttud. Ewes. 4, 25. Matt. 12, 36.

4. Egga walle ei peaks ommeti ni wägga suur pat ollema ?

Jah wist on walle suur pat, sest temma on kurratist.

Kurrat ei olle mitte seisma jänud töe sisse, sest tö ei olle mitte temma sees ; kui ta wallet rägib, siis rägib temma ommast, sest ta on wallelik, ja wallelikko isä. Joan. 8, 44.

5. Mis kässib Jummal rahhelsamas kässus ?

1) Et meie peame omma liggimesse eest kostma. 2) Keik head temmast kōnnelema, ja 3) keik asjad heaks käämma.

1) Te omma su lahti selle eest, kes telete on. Öpp. Sann. 31, 8.

2) Se ellab Issanda telgis = kes töd rägib ommast süddamest, kes keelt ei pekä, egga laimamist omma liggimesse peäle wasto ei wōtta. Paul. 15, 1. 3.

Ja Jonatan rälis head Tarwetist omma isä Sauli wasto. I Sam. 19, 4.

3) Armastus sallib teid, ta ussub teid, ta loodab teid, ta kannatab teid. 1 Kor. 13, 7. 1 Peetr. 4, 8.

Ühheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal ühheksamas käsus?

Teid kurjad himmud ja mõrteid mis inimenne armastab. 1) Kui ta omma liggimesse pärrandust ehk kooda karmwalusfega püab. 2) Kui ta sedda õigusse nimmel ennese pole kiskus.

1) Nemmad ihhaldawad wäljasid, ja kiskuswad neid wäggise kääst ärra, ja ihhaldawad koddasid, ja wõtwad kääst ärra, ja nemmad tewad liga mehhele ja temma koiale, ja iggaühhele, ja ta pärris-osalale. Mik. 2, 2.

2) Hädda neile, et nemmad alwade õigust kõroweraks pörawad, ja kobbut ärrakissuwad mo rahwa willetsatte kääst. Jes. 10, 1. 2.

2. Mis saggused on need sinna sed kurjad himmud?

1) Kaddedus, 2) Rahha-ahnus. 3) Au-ahnus. 4) Hea põlwe himmo sinma-ilmas.

1) Pange mahha teid kurjust = ja kaddedusfed. 1 Peetr. 2, 1.

2) Hoidke eennast ahnusse eest, sest, ükski ei ella ommast warrandusfest, et temmal wägga paljo on. Luuk. 12, 15.

3) Ärge olgem tühja au peäle ahned, teine teist ärritades, ja teine teist kaetsedes. Gal 5, 26.

4) Ärge armastage mitte ma-ilmas = sest ma-ilm lähhab hukka, ja temma himmo. 1 Joo. 2, 15, 17.

3. Mis käsib Jummal ühheksamas käsus ?

1) Et meie peame keik kurjad himmud ja mõtted lämmatama. 2) Et meie peame aitma, et liggimenne, mis ta päralt on, woits ennesele piddada.

1) Ärge wallitsego pat mitte kui kunningas teie surredlikko ihho sees, et teie wottaiksite temma sanna kuulda temma himmude sees. Rom. 6, 12.

2) Ärge otsigo ükski, mis temma ennese kässo on, waid iggaüks otsigo, mis teise kässo on. I Kor. 10., 24.

4. Kuida woime meie kurjad himmud lämmatada ?

Kui meie palwega Jõsanda Jesusse Kristusse käest nende wasto abbi otsime.

Palluge Jummalat, et teie kiwsatusse sisse ei sa. Euf. 22, 40.

Kümnes Käst.

1. Mis kelab Jummal künnemas käsus ?

Sedda pärris: himmo ehk pärris: patto, mis innimesse süddames ka meelt wasto rouseb. Jaf. 1, 13. 14.

Teie peate enneste peält ärraheitma endise ello polest sedda wanna innimest, kedda rikkutakse pettuse himmude läbbi. Ewes. 4, 22.

2. Mis käsib Jummal künnemas käsus ?

Et meie südda keigest kurjast himmust peab puhhas ollema.

Teie peate ueks sama omma mele waimus, ja enneste peäle wotma sedda uut innimest, kes

Jummala sarnatseks on lodud tõssise õigusse ja pühitsusse sees. Ewes. 4, 23. 24.

3. Kuida nimmetakse ühhe sannaga sedda keik mis Jummal nende kümne kässo sees kelab?

Keik sedda nimmetakse pattuks.

4. Mis on pat?

Pat on keik se, mis Jummala kässo wasto on.

Jagauks, kes patto teeb, se teeb ka sedda, mis kässo wasto on, ja pat on se, mis kässo wasto on. I Joan. 3, 4.

5. Mitmesuggune on pat?

Kahhesuggune, 1) pärris=pat, mis kümne kässo sees keeltakse. 2) Teggo=pat, mis nende ühheksa kässo sees keeltakse.

6. Mis on pärris=pat?

Pärris=pat on se suur hinge hädda, mis meie ommaist wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba head teggema; agga ussinad ja walmis olleme kurja teggema.

Keik innimesse süddame mõttette mõtlemisfed on usna kurjad temma lapse=põlwest ja iggapäwa. I Mos. 6, 5. Peat. 8, 21.

Memmad on ühtlase kolwatumaks sanud, ei olle sedda, kes head teeb, ei ühteainustki. Rom. 3, 12.

7. Mis on teggo=pat?

1) Keik, mis mele ja mõtte, sanna=ja kõnne, tõ=ja teggudega Jummala käskude wasto tehakse. 2) Kui inimenne

sed:

sedda, mis Jummal käsib, jättab teggematta parreminne teades.

1) Pat on se, mis kässo wasto on. I Joon. 3, 4.

2) Kes moistab head tehha, ja ei te sedda mitte, sellele on se pattuks. Sak. 4, 17. Luk. 12, 47.

3. Mitmesuggune on teggo-pat?

Kahhesuggune. 1) Melega tehtud pat, mis üks kurri inimenne teadawal wisil Jummal kässo wasto teeb. 2) Nõdrus: sest ehk koggematta tehtud pat, kui üks waggera inimenne teadmatta ja wasto meelt sattub Jummal kässo wasto eksima.

1) Kes, kui nemmad Jummal kohto teadsid, (et need, kes nisuggust tewad, surma wäärt on) ei te seddasamma ükspäinis isse, waid neil on ka hea meel neist, kes sedda tewad. Rom. 1, 32.

2) Tahtminne on kül minno jures, agaa sedda head teggemist ei leia ma mitte. Sest minna ei te mitte sedda head, mis ma tahhan; agaa ma teen sedda kurja, mis ma mitte ei tahha. Rom. 7, 18. 19. Ps. 19, 13.

Mis ütleb Jummal keikist neistsinnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-sand sinno Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, j. t. f.

1. Mis dypime meie neist sannust?

1) Et Jummal kangeste ja kowaste tah-

hab muhhelda keik, kes tedda wihkawad.
 2) Et Jummal tootab head tehha nei-
 le, kes tedda armastawad. Rom. 2, 9. 10.

2. Kes wihkab Jummalat?

Se wihkab Jummalat, kes temma
 sannast ei ho i, ja armastab omma wan-
 na pattuist ello.

Eihha meel on waen Jumjala wasto, sest
 temma ei heida ennast Jumjala kässo alla, sest
 ei temma woigi heita. Rom. 8, 7.

Kes armastab Jummalat?

Se, kes heamelega temma kässo peab.

Se on Jumjala armastus, et meie temma
 kässo sannad peame, ja temma kässo sannad ei
 olle mitte rasked. 1 Joan. 5, 3.

4. Mikspärrast on Jummal need kümme kässo annud?

Sepärrast, et meie neist diete woikst-
 me tunda. 1) omma uskmatta süddant,
 ja selle kurjad kumbed. 2) Jumjala
 pühha tahtmist, kuida meie temma käs-
 sude järrele pühhaste ja waggaste pea-
 me ellama.

1) Kässo läbbi tulleb patto tundminne. Rom.
 3, 20.

2) Sinno käskmiste seest ollen ma moistust sa-
 nud, sepärrast wihkan ma keik walle teeraad.
 Laul. 119, 104.

5. Agga kas meie woime ommast wäest Jumjala kässo
 täieste piddada?

Ei woi mitte, neid ep olle ka mitte se-
 pärrast

pärrast antud, et meie woikšime ſiin ilma nende järrele ilma pattota olla.

Kui käſt olleks antud, mis woiks ellawaks teha, ſiis tulleks õigus tõeste käſſuſt; agga kirri on ſeiſ kinnipannud patto alla. Kal. 3, 21. 22.

6. Ons ſiis Jummala käſſud ſega rahhul, et meie ei woi neid täieſte pidda?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawad meid Jeſuſſe Kriſtuſſe jure.

Käſſo ots on Kriſtus, õigusſeks iggaühhele, ſes uſſub. Rom. 10, 4.

7. Mil wiſil juhhatawad nemmad meid Kriſtuſſe jure?

Seddawiſi, et meie neiſt õppime omma hinge hädä ja hukkatuſt ſüddameſt tundma, ja Jeſuſſe armo ja wäe läbbi temma käeſt abbi otſime, otame ja ſame.

Käſt on meie juhhataja olnud Kriſtuſſe jure, et meie uſſo läbbi piddime õigeks ſama Kal. 3, 24.

Ons ſiis Kriſtus meid nüüd koggoniſt Jummala käſſuſt lahti teinud?

Kül käſſo needmiſſeſt ja nuhtluſſeſt, agga mitte käſſo ſanna kuulmiſſeſt.

Kriſtus on meid ärwalunnastanud käſſo needmiſſeſt. Kui ta ſai needmiſſeks meie eest. Kal. 3, 13.

Jeſus ütleb: minna ei olle mitte tulnud käſſo kautama, waid tõeks teggema. Matt. 5, 17.

9. Mis läbbi ſaad ſa nüüd õnſaks?

Ei mitte käſſo läbbi, waid õige uſſo läbbi Jeſuſſe Kriſtuſſe ſiſſe.

Meie teame, et inimenne käſſo teggude läbbi ei ſa õigeks, kuid agga Jeſuſſe Kriſtuſſe uſſo läbbi. Kal. 2, 16.

10. Kust õppime meie sedda ?

Teisest peatüklist, pühast ristist = usust.

Teine Peatük.

Pühast Ristist = Usust.

1. Mis tähendab se sanna, usk ?

Kaks asja. 1) Usso = õppetust. 2) Sedda usko, mis süddames on.

2. Mis on usso, õppetust ?

Keik, mis meie Jummal sanna meie hinge õnnistusseks tarwis lähhab õppida ja uskuda.

3. Mis on se usk, mis süddames on ?

Se on sesamma walguis, mis Jummal omma sanna ja pühha waimo läbbi nende süddamesse annab, kes temma sanna kuulwad ja patust pöörwad.

4. Mis teeb meid õnneks ?

Ei mitte usso = õppetust ükski, kui ei olle se läbbi ka usko süddamesse sütud.

Kes minno sanna kuleb, ja ussub sedda, kes mind on läkitanud, sel on iggawenne ello. Joan. 5, 24. Ebr. 4, 2. Rõm. 10, 9.

5. Mitmesuggune on usk ?

Kahhesuggune. 1) Walle usk. 2) Tõssi ne, õige, ehk ellaw usk.

6. Mis on walle usk ?

Walle usk on. 1) Walle õppetust. 2) Se rõhine mõtte, kui need inimessed om

ommasi pattust ei pöra, ja ommeti mõt-
lewad, et nemmad Jummal peäle loot-
wad ja õnsaks sawad.

1) Ilma aego teniwad nemmad mind, et nem-
mad õppetawad õppetussed, mis innimeste kãsk-
mised on. Matt. 15, 19.

1) Usk, kui temmal ei olle teggusid, on isseen-
neses surnud. Jak. 2, 17.

7. Mis on tõsine ja dige usk?

Se on se Jummal wãggi, mis lãbbi
üks patto pãrrast waewatud ja foorma-
tud innimenne Jesussest kui omma aino
õnnisteggiasst abbi otsib, omma patto
waewas temma armo peäle lodab, ja tem-
mast ka ükspäinis abbi otab ja saab.

Menda on Jummal ma ilma armastanud, et
temma omma aino sündinud Poia on annud, et
ükski, kes temma sisse ussub, ei pea hukka sama,
waid et iggawenne ello temmal peab ollema.
Joan. 3, 16.

Tulge minno jure keik, kes waewatud ja foor-
matud ollete, ja minna tahhan teile hingamist
sata. Matt. 11, 28.

8. Mis sadab se dige usk usklikkude sees?

Dige usk sadab. 1) Jummal armo
pattude andeks-andmist. 2) Iggawest
digust. 3) Teeb Jummal lapsiks. 4)
Pühastab süddamed. 5) On armas-
tusse lãbbi teggew. 6) Sadab woinust
keige kurja peäle.

1) Jeesussest tunnistavad teie prohvetid, et temma nimme läbbi teie, kes temma sisse ussivad, peavad pattude andeks-andmist sama. Ap. Teud. 10, 43. Rom, 3, 24, 25.

2) Kes ussub selle sisse, kes sedda jummalapartmatta õigeks moistab, sellele arwatakse temma usk õigusseks. Rom. 4, 5. Peat. 3, 28.

3) Teie ollete teie Jummalalapsed usso läbbi Kristusse Jeesusse sees. Kal. 3, 26. Joan I, 12.

4) Jummal on nende süddamed usso läbbi puhtaks teinud. Ap: Teud. 15, 9.

5) Kristusse Jeesusse sees ei mältsa ümberleiatud egga ümberleiatumatta, waid se usk, mis armastusse läbbi teggew on. Kal. 5, 6. Ebr. II, 8.

6) Meie usk on se woimus, mis maailma on ärarwoitnud. I Joan. 5, 4.

9. Kelle sisse peame meie usma?

Selle kolmaino Jummalal sisse.

Teie usk ja lotus peab Jummalal peäle ollema. I Peetr. I, 21.

10. Onn ennam, kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees, Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks.

Kule Israel, Island, meie Jummal on üks ainus Island. Mark. 12, 29.

Kolm on, kes tunnistavad taewas, Issa, Sanna ja pühha Waim. ja need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

11. Kes on Jummal?

Jummal on üks ärarwamatta Waim.

Jum-

Jummal on üks Waim ja kes tedda kummar-
dawad, need peawad Waimus ja tões kummar-
dama. Joan. 4. 24.

12. Mis õppetab pühha kirri Jummal wisidest ja
kõrbedest?

Et Jummalas wisid on ärraarwanat-
ta ja ärramoistmatta.

Kuis ärraarwanatta on temma kohtomoist-
missed, ja ärramoistmatta temma wisid. Rom.
II, 33.

Jummal ellab ühhes walgusses, kühho ükski
ei sa, tedda ükski inuimenne ep olle näinud, egga
woi nähha. I Tim. 6, 16.

13. Eks olle siis Jummal meile ühtegi omma-
st wisidest omma sanna sees teada annud?

Jah on teada annud, sest Jummalas
sanna õppetab, et temma on 1) igga-
wenne, 2) ilma muutmatta, 3) keige-
wäggewam, 4) kes keif teab ja näab, 5)
keigetarkem, 6) kes keikis paikus on, 7)
tõsine, 8) pühha, 9) õige, 10) helde,
armolinne ja selge armastus.

1) Enne kui mäed sündsid, ja enne kui Ma-
ma ilma lodi, siis olled sinna Jummal iggawesest
iggaweste. Paul. 90, 2.

2) Selle walguste Issa jures ei olle muutmist
egga wahhetamisse warjo. Jaf. I, 17.

3) Jummalas jures ei olle ühtegi asja woimat-
ta. Luk. I, 37. Paul. II, 3.

4) Ükski loom ei olle temma ees näggematta,
waid keif on paljas ja arowalik temma silma ees.
Ebr. 4, 13. I Joan. 3, 20.

Tem-

5) Temma jures on tarkus ja wäggi, temmal on nou ja moistus. Job. 12, 13. Zan. 2, 20, 22.

6) Temma sees ellame, ja ligume, ja olleme meie. Ap. Tegg. 17, 28. Jer. 23, 23. 24.

7) Jesus ütleb: Se on tõsine, kes mind on läkitanud. Joan. 7, 28. Laul. 33, 4. 2 Kor. 1, 20.

8) Pühha, pühha, pühha on wäggede Isand, keik ma-ilm on temma au täis. Jes. 6, 3. 3 Mos. 11, 44. Laul. 45, 8.

9) Jummal on õige keige omma wiiside sees, ja wagga keige omma teggude sees. Laul. 145, 17. Rom. 2, 5, 11.

10) Hallastaja ja armosinne on Jummal, pitka melega ja rikkas heldussest Laul. 103, 8. I Joa. 4, 16.

12. Mitto öppetust öppetab teine peatük?

Kolm öppetust. 1) Lomisest. 2) Ürralunnastamisest. 3) Pühhitsemisest.

Esimenne öppetust:

Lomisest.

1. Mis on lominne?

Se on Jummalala tõ, et temma algmissee keik asjad on teinud, mis mitte enne ep olnud. Ebr. 11, 3.

2. Kes on keik asjad lonud?

Kolm-ainus Jummal, Jõsa, Poeg ja pühha Waim, ommetegi arwatakse lomisest tõ Jõsa kohta.

Jehowa sanna läbbi on taewad tehtud, ja temma su Waimo läbbi keik nende wäggi. Laul 33, 6.

Meil

Meil on agga üks Jummal, se Issa, kellest keik asjad on, ja meie temma sees. I Kor. 8, 6.

3. Mis asjast on Jummal keik lonud ?

Ei ühhestki nähtawast asjast.

Usso läbbi moistame meie, et ma ilm Jummalala sanna läbbi on walmistud, et se mis nähhasse, on sanud neist, mis ei nähta. Ebr. II, 3.

4. Mitme päwaga on Jummal keik lonud ?

Kue päwaga.

Kue päwaga on Jummal taewast ja maad teinud, merd ja keik mis nende sees on. 2 Mos. 20, 11.

5. Millispärrast on Jummal keik lonud ?

Omna Jummalikko nimme auuks, ja innimeste kassuks.

Taewad juttustawad Jummalala eu, ja taewa lautus kulumad temma päätte tööd. Paul. 19, 2.

Wallitsege ülle kallade mis merres, ja ülle lindude mis taewa al ja keik ülle ellajatte, mis Ma peäl liguwad. I Mos. 1, 28.

6. Mitmesuggused on keik lomad ?

Kahhesuggused, 1) näggematta 2) nähtawad lomad.

Kristusse läbbi on keik lodud, mis taewaste sees, ja mis Ma peäl on, mis nähtawad ja näggematta on. Kol. 1, 16.

7. Kes on need näggematta lomad ?

Keik mis filmaga ei woi nähha.

8. Kes on need illemad neist näggematta lomadest ?

Inglid.

9. Mis on Inglid ?

Nemmad on waimud Jummalast lodud

Ta teeb ommad Inglid wainuks, ja ommad teenrid tullelegiks. Ebr. 1, 7.

10. Mitmesuggused on Inglid ?

Kahhesuggused, teised on head, teised kurjad Inglid.

11. Mis tewad need head Inglid ?

1) Nemmad kiitwad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. 2) Kaitswad ja hoidwad nemmad innimesi, keigeenna-miste neid waggasid.

1) Kiitke Jummalat, teie temma Inglid, teie waggewad wahwad, kes teie temma sanna järrele tete, temma sanna heale kuuldes. Paul. 103, 20.

2) Jummal tahhab ommad Inglid sinno pär-rast kaskida, et nemmad sind peawad hoidma keige so tede peäl. Paul. 91, 11. Ebr. 1, 14.

12. On need kurjad Inglid ka Jummalast lodud ?

Jah on, agga mitte kurjaks, waid heaks ja ilma-pattota.

Jummal watas keige se peäle, mis ta olli teinud, ja wata se olli wägga hea. 1 Mos. 1, 31.

13. Kust nemmad siis kurjaks on sanud ?

Nemmad on Jummalast ärratagga-nenud ja patto teinud.

Need Inglid, kes omma hakkatusi ei hoidnud, waid omma ello-asset mahhajätnud, on Jummal sure päwa kohtoni iggawesses wangi-pölwes pim-medusse al kinnipiddanud, Jud. s. 6.

14. Mis tewad need kurjad Inglid ?

1) Nemmad pannewad allari Jum-mala

mala wasto. 2) Püüdwad nemmad innimesi hukka sata.

1) Sellesinnatse ma ilma jummal on nende uskmatta rahwa meled söggedaks teinud, et neile ei pea paistma armo-õppetusse waligus Kristusse auust, kes on Jummal kuis. 2 Kor. 4, 4. Lul. 8, 12.

2) Teie waenlane, se kurrat kãib ümber kui mõiraja loukver, ja otsib, kedda temma woiks ärs ra neelda. 1 Peetr. 5, 8.

15. Mis saggused on need nähtawad lomad ?

Keik, mis filmaga woib nähha.

16. Kes on need üllemad neist nähtawaišt lomadesi ?

Innimesesed

17. Kas sa ussud, et Jummal ka sind on lonud ?

Jah minna ussun/ et Jummal mind ja keik lomad on lonud.

Jummal Waim on mind teinud, ja selle Keigewäggewama õht on mulle ello annud. Job. 33, 4. Laul. 139, 13. 14.

18. Kusi on Jummal esimenne innimesse ihho lonud ?

Ühhest mullast tükkist.

Jummal walmistas sedda innimesest. mis põrm on, mullast. 1 Mos. 2, 7.

19. Kusi temma hinge sai ?

Jummal puhhus innimesse ninnaesse ellawat õhko : nenda sai innimenne ellawaks hingeks 1 Mos. 2, 7.

20. Kuida on Jummal innimesse lonud ihho polest ?

Jummal on temmale annud filmad/ kõrwad ja keik liikmed.

21. Mis sagguseks on temma hings lonud ?

Waimuks, moistusse ja tahtmissega.

22. Mis esimesse innimesse nimmi olli ?

Adam.

23. Mis temma naese nimmi olli ?

Ewa.

24. Kust loi Jummal Ewat ?

Adama Kälje-luust.

Isand Jummal ehhitas se külje-lu, mis ta innimessest olli wötnud, naeseks, ja satis tedda Adama jure. I Mos. 2, 22.

25. Kelle sarnatseks on Jummal innimesse lonud ?

Jummal on innimesst ennese sarnatseks lonud, nenda et temma olli pühha, õige ja õnnis.

Jummala loi se innimesse omma näo järrele, Jummal näo järrele loi ta tedda, mehheks ja naeseks loi temma neid. I Mos. 1, 27.

26. Onn innimenne Jummal sarnatseks jänud ?

Ei olle mitte jänud.

Ühhe innimesse sannapõlgmissse läbbi on paljo sanud pattuseks. Rom. 5, 19.

27. Mikspärrast polle ta mitte Jummal sarnatseks jänud ?

Sest et temma kurrati pettusse ja kawwalusse läbbi Jummal käsust ärratagganes ja sõi sest ärrakeeldud puust.

Se naene wöttis selle pu wiljast ja sõi, ja andis ühtlase ka omma mehhele, ja temma sõi. I Mos. 3, 6. Rom. 3, 10, 12.

28. Kelle

28. Kelle sarnatseks on temma siis sanud ?

Kurrati sarnatseks.

Kes patto teeb, se on kurratist; sest kurrat teeb patto algmisfest. - I. Joan. 3, 8.

29. Dns siis Udama patto läbbi keif innimesesed kurrati sarnatseks sanud ?

Jah on sanud, Jummal parrago!

Dtskui ühhe innimesse läbbi pot on ma ilma sisse tulnud, ja patto läbbi surm, nenda on ka surm keikide innimeste sisse läbbi lainud, kelle ühhe sees nemmad keif on patto teinud. Rom. 5, 12.

30. Kas Jummal siis meid tahhab jätta kurrati sarnatseks ?

Ei tahha mitte.

Jssand ei tahha mitte, et monned peawad hukka minnema, waid et keif peawad meleparanda mist kätte sama. 2 Peetr. 3, 9.

31. Ugga kes hoiab ja toidab innimest ?

Se Jummal, kes tedda on lonud.

Jummal, kes ma ilma on teinud ja keif, mis seäl sees on, sesinnane et temma taewa ja Ma Jssand on == annab isse keikile ello ja õhko ja keif. Ap. Tegg. 17, 24. 25.

32. Kuida toidab temma neid ?

Temma annab peäleegi rided, kingad, sõmisse ja jomisse == rohkeste ja iggapääw.

Jummal ei olle isseennast mitte tunnistamatta jättnud, et ta meile on head teinud, ja on taewast meile wihma ja head wiljalist aega annud, ja roa ja rõmoga meie süddamed täitnud. Ap, Tegg. 14, 17.

33. Kas Jummal meile weel ennam head teeb?

Jah teeb, temma hoiab ja kaitseb meid keige hädda ja kurja eest.

Ello ja head olled Sa mulle teinud, ja so ülle-
waatminne hoiab mo waimo. Job. 10, 12.

34. Mikspärrast toidab, hoiab ja kaitseb Jummal meid?

Sedda keik teeb temma issalikkust,
jummalikkust armust ja heldusfest.

Otselui Issa laste peäl hallastab, nenda hals
lastab Jummal nende peäle kes tedda karwad.
Laul. 103, 13. Matt. 5, 45.

35. Mis on sepärrast meie kohhus?

Se eest on meie kohhus Jumma-
lat kita / tännada / tenida ja temma
sanna kuulda.

Issand sinna olled wäärt wötta au ja auus-
tust, ja wägge, sest et sa olled keik asjad lonud:
ja sinno tahimisse läbbi on nemmad, ja on lodud.
Jlm. 4, 11.

36. Kas sinna ussud sedda keik tõssi ollwad?

Jah / se on tõeste tõssi.

37. Ons Jummal meile weel suremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on 1) meid
omma Poia sees enne ma-ilma asfuta-
mist ärrawallitsenud õnnistusseks, ja on
2) meile omma aino sündinud Poia an-
nud Lunnastajaks ja Önnisteggiaks.

1) Jesusse Kristusse Issa on meid ärrawal-
litsenud Temma sees, enne ma-ilma asfutamist,
et

et meie piddime ollema pühhad ja ilmalaitmata Temma ees armastusse sees. Ewes. 1, 4,

2. Kui aeg täis sai, läkkitas Jummal omma Poega, et Ta piddi naesest sündima, ja kässo alla sama, et temma neid, kes kässo al ollid, piddi ärralunnastama. Kal. 4, 4.

38. Kust öppime meie sedda ?

Pühhas Ewangeliummist ehk armo-öppetustest ; ja lühhidelt teise peatükiteisest öppetustest, Ärralunnastamisest.

Teine Öppetus :
Ärralunnastamisest.

1. Kes on meid inimessi lunnastanud ?

JESUS KRISTUS Jum-
mala Poeg.

Jesuse Kristusse sees on meil ärralunnastamine temma werre läbbi, pattude andeks- andminne; temma armo rikkust möda. Ewes. 1, 7.

2. Mis se on, et Kristus meid on lunnastanud ?

Se on, et ta pattust, Jummal wihhas, surmast ja kurrati wäest meid omma kalli werre ja surmaga on peästnud ja lahti teinud.

3. Kuida on se lunnastamine sündinud ?

Sedda wist, et temma inimeste pattud ennese peäle on wotnud, nende patto nuhtlusjed kannud, ja Jummal tahtmist nende eest täieste teinud.

Öbeste meie haigused on temma ennese peäle wõtmud, ja keik meie wallo kannud. Temma on meie ülleastmiste pärrast hawatud, ja keik meie üllekohto pärrast ärrarõhbutud: se karristus olli temma peäl, et meil piddi rahho ollema, ja temma muhkude läbbi on meile terwis tulnud. Jes. 53, 4. 5. Kal. 4, 4. 5. Paul. 40, 8. 9.

Wata, se on Jummalal Tal, kes ma ilma patto ärrakannab. Joan. 1, 29.

4. Mis on Jummalal Poia nimmi ?

JESUS KRISTUS.

5. Mis on Jesus meie kele ?

Üks ärrapeastia ja õnnisteggia.

Maria peab ühhe poia ilmaile toma, ja sinna (Josep) pead temmale nimme pannema **JESUS**, sest temma peastab omma rahwast nende pattudest. Matt. 1, 21. I Tim. 1, 15.

6. Mis on Kristus meie kele ?

Üks salwitud ehk woitud.

Jesanda Waim on minno peäl; sepärrast on Ta mind woidnud. Jes. 61, 1. Luk. 4, 18.

7. Misga on Kristus woitud ?

Pühha Waimoga.

Jummal on tedda woidnud pühha Waimo ja wäega. Ap. Teg. 10, 38.

8. Mis pärrast on temma pühha Waimoga woitud ?

Temma on se läbbi seätud ja walmistud meie üllemaks Preestriks, Prohwetiks ja Kunningaks.

Meil on üks suur üllempreester Jesus Jummalal. Poeg. Ebr. 4, 14. 7 p. 26.

Ühhe

Ühhe Prohweri tabhan ma neile sata tousma nende wendade seast, nenda kui sinna olled, ja Ma tabhan ommad sannad Ta suhho panna, ja ta peab nende wasto räkima keiz sedda, mis ma tedda käsän. 5 Mos. 18, 18. Joan. 6, 14.

Minna ollen woidnud omma Kuninga, omma pühha Sioni mäe ülle. Laul. 2, 6.

9. Miks on temma meie üllemaks Preestriks seätud?

1) Et temma meie pattud pididi leppitama, isseennast meie eest ohwerdades.

2) Et temma meie eest pididi palluma ja meid õnnistama.

1) Ta pididi armolinne ja ustaw üllempreester ollema neis asiis, mis Jummalala ees on teggemist, rahwa pattud ärraleppitada. Ebr. 2, 17.

2) Selsunnatsel on sepärrast, et ta iggaweste jääb, ilmalõpmatta preestri-ammest Sepärrast woib temma ka allati ja täieste õnsaks tehha neid, kes temma läbbi Jummalala jure tulleswad, ja ellab ikka seks, et ta nende eest pallub. Ebr. 7, 24. 25

10. Miks on temma Prohwetiks seätud?

Et ta meile Jummalala nou meie õnnistussest pididi kulumata.

Ükski ei olle ial Jummalat näinud, se ainus südinud Poeg, kes Issa sülles on, se on meile ärraselletanud. Joan. 1, 18.

11. Miks ta siis Kuningaks on seätud?

1) Et ta kurrati riki pididi ärrawoitma; 2) omma koggodusse ja keikide loomade ülle wallitsema.

1) Temma on kõrgesse üllesläinud ja on wangipiddajad wangi wõtnud. Ewef. 4, 8.

Jummal on keik temma jalge alla pannud, ja on tedda pannud foggodussele Peaks keik ülle asjade n. t. s. Ewes. 1, 22.

2) Temma veab kui Kunningas wallitsema, Punni temma keik waenlased ennese jalge alla saab pannud. 1 Kor. 15, 25. Laul. 8, 7-9.

12. Mis on meie Önnisteggia omma ollemisse polest?

Temma on Jummalala Poeg, tõssine Jummal ja tõssine innimenne.

Kristus tulleb wannemist lihha polest, kes on ülle keikide Jummal, kidetud iggaweste. Rom. 9, 5.

13. Kuida on temma tõssine Jummal?

Et temma Jummalast ommast Is fast on sundinud iggaweste.

Temma wäljainnemissed on wannast iggawesset aiaf olnud. Mik. 5, 1.

Sa olled mo Poeg, minna ollen sind tänna sunnitatud. Laul. 2, 7.

14. Kuida on temma tõssine innimenne?

Et temma sel aial, mis Jummal olli seadnud, neitsist Mariast on ilmale todud.

Ja se Angel ütles: Wata, sa pead kaima peäle sama ja Poia ilmale toma == Jesus. Enl. 1, 31.

15. Mikspärrast pididi Jesus Kristus tõssine Jummal ja tõssine innimenne ollema?

Et temma meie Isfand pididi ollema, kes meid ärrakaddunud ja hukkamoiistetud innimesi woiks peasta ja lunnastada.

Junnimesse Poeg on tulnud otsima, ja ünsaks teggema, mis on ärrakaddunud. Luf. 19, 10.

16. Kelle käest pididi temma meid peäfsima ja lunnastama?

Keikist pattust, surmast ja kurrati wäest.

Jesusse sees on meil lunnastaminne temma werre läbbi, se on pattude andeks, andminne. Kol. 1, 14.

Jesus on surma ärrakautanud, ja ello, ja huk. Paminnematta põlwe walge ette tonud armo, õp-
petusse läbbi. 2 Tim. 1, 10.

Seks on Jummalä Poeg awwalikkuks sanud, et temma kurrati teud pididi ärrarikkuma. 1 Joan. 3, 8. Ebr. 2, 14. 15.

17. Misga on temma meid lunnastanud?

Ei mitte kulla ehk hõbedaga, waid omma pühha kalli werrega, ja omma ilmasüta kannatamise ja surmaga.

Teid ei olle mitte kadduwatte asjadega, ei hõbedaga egga kullaga lunnastud teie tühjast ellamisest, mis teie ollete wannemist õppinud: waid Krestusse kui ühhe ilmapiggata ja puhta talle kalli werrega. 1 Peetr. 1, 18. 19.

18. Üns Jesus Kristus siis kannatanud?

Jah on kannatanud hinge ja ihho polest.

Ta hakkas kurwaks sama, ja hirmust ahastust tundma, Siis ütles ta neile: minno hing on wägga kurb surmani. Matt. 26, 37. 38. Jes. 53, 4. 5.

19. Kelle wallitsusse al on temma kannatanud ?

Pontsiusse Pilatusse wallitsusse al,
kes sel aial Juda rahwa ülle olli seätud.

20. Dns temma ka surnud ?

Jah on surnud.

Kristus on surnud meie pattude eest kirjade järrele. I Kor. 15, 3.

21. Mis surma surri temma ?

Tedda lödi risti.

Ea allandas isse ennast, ja sai sannawotlik-
tuks surmani, peälegi risti surmani. Bil. 2, 8.

22. Mifs ta risti surma pididi surrema ?

Et temma meid pididi lunnastama
kässo needmissesst ja Jummalala wihasst.

Kristus on meid ärralunnastanud kässo need-
missesst, kui ta sai needmissesks meie eest, sest kirjo-
tud on : ärranatud on iggäuks, kes pu külges
pöob. Kal. 3, 13.

Jesus peästab meid ärra sest tullewast wi-
hasst. I Tess. 1. 10. peat. 5, 9.

23. Kas jäi temma risti ?

Ei jänud mitte, waid tedda maeti
mahha.

Kristus on maetud kirjade järrele. I Kor. 15, 4.

24. Dns temma hawa fisse jänud ?

Ei olle mitte, waid temma on ül-
lestousnud surnud kolmandamal pä-
wal.

Nenda on kirjotud, ja nenda pididi Kristus
kannatama ja ülestousma surnust kolmandamal
päwal. Luk. 24, 45.

25. Ons temma ka pörgo läinud ?

Jah on pörgo läinud, kui patto, surma ja kurrati ärrawoitja.

Minno ka on pörgo ja surma wotmed. Ilm. 1, 18.

Surm on ärraneeltud woimusse sisse. Surm kus on sinno astel? pörgo, haud kus on sinno woimus. 1 Kor. 15, 54. 55. 57.

26. Subho läks temma pärrast üllestousmisti ?

Temma läks taewa, seal istub temma Jummal omma keigewäggewama Issa parramal kael.

Issand, kui ta nendega sai rākinud, woeti üles taewa, ja istub Jummal parramal polel. Mark. 16, 19.

27. Mis on Jummal parram kāsfi ?

Se on Jummal üpris wägga suur au, wäggi ja melewald, taewas ja Ma peäl.

Jesus ütles : minnule on antud keik melewald taewas ja Ma peäl. Matt. 28, 18.

Jesus on istnud sure au parrama kaele üllewel kõrges. Ebr. 1, 3.

28. Mis se on, et Jesus istub omma Issa parramal kael ?

Se on, et meie Issand Jesus sesamma jummalikko au ja wäega wallitseb, kui taewane issa, ja keik keikis täidab.

Jummal on Kristus pannud istma omma parrama kaele taewaste asjade sisse, Ja temma on keik temma jalge alla pannud, ja on teda pannud koggodussele Peaks keik ülle asjade,
Se

Se on temma ihho, mis täidetakse sellest, kes keif
keifis täidab. Ewef. I, 20. 22. 23.

29. Das siis Kristus koggonist meie jurest ärraldinud ?

Ei olle mitte, sest temma on meie ju-
res ma- ilma otsani ; agga wiimseel pä-
wal peawad meie silmad tedda jälle näg-
gema.

Wata, minna ollen iggapäwa teie jures ma-
ilma otsani Mat. 28, 20. Ap. Teg. I, II.

30. Mikspärrast tulleb temma wiimseel päwal jälle
nähtawal kombel ?

Temma tulleb kohhut moistma el-
lawatte ja surnutte peäle.

Zummal on meid käskenud rahwale kuulutada,
ja tunnistada, et sesamma on se Zummalast seätud
ellawatte ja surnutte kohhomoistia. Ap. Teg. 10, 42.

31. Misfuggused on need ellawad ja surnud ?

Need ellawad on, kes siis Ma peäl el-
lawad, kui Jesus tulleb. Need surnud
on, kes enne on ärrasurnud, ja siis pea-
wad üllestoušma.

Wata, ma ütlen teile ühhe sallaja asja : ei meie
kül keif lähhä maggama, agga meid keif peab
mudetama. I Kor. 15, 51. I Tess. 4, 15-16.

32. Mil aial tulleb se wiimne päaw ?

Sedda ei tea meie, ei Inglise taewas,
waid Zummal üksi.

Sest päwast ja tunnist ei tea ükski, ei ingliske
taewas, kui agga minno Jäsa üksi. Matt. 24, 36.

33. Kuida moistab JEsus Kristus kohhut ?

Sedda möda, kui iggaüks siin ilmas on ellanud.

Meie peame keik arowalikkuks sama Kristus se kohto. järre ees, et iggaüks peab sedda möda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

34. Mikspärrast on siis JEsus meid lunnastanud ?

Et meie temma ommad piddime ollema/ ja temma ritis temma al ellama ja tedda tenima.

Jesuse Kristus on isseennast meie eest annud, et ta meid piddi ärralunnastama keigest üllekohust, ja puhastama ennesele issi, rahwaks, mis ussin on hea töle. Tit. 2, 14.

35. Kuida peame meie tedda tenima ?

Iggawesse õigusse/ waggadusse ja õnnistusse sees/ nenda kui temma on illestousnud surnust/ ellab ja wallitseb iggaweste.

Need kes ellawad, ei pea enam ennestele elama, waid sellele, kes nende eest on ärrasurnud ja üllesärratud. 2 Kor. 5, 15. Luk. 1, 74. 75.

36. Kas sinna ussud sedda keik tõssi ollewad ?

Jah se on tõeste tõssi.

Ustaw on se sanna ja keigewastowotmisse wäärt. 1 Tim. 1, 15,

37. Agga kas meie woime ommast wäest JEsust nenda tenida ?

Ei woi mitte, kui agga pühha Waimo wäe ja abbi läbbi.

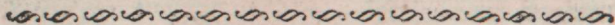
Sedda

Sedda ei tulle mitte teie käest ; Jummale and
on se. Ewes. 2, 8.

38. Kust öppime meie sedda ?

Teise veatükki kolmandamast öppetus-
sest : Pühhitsemissest.

Kolmas Öppetüs :

Pühhitsemissest.

1. Mis se on : pühhitsema ?

Se on : pühhaks, puhtas ja wag-
gaks teggema.

2. Kes teeb inimesses pühhaks ?

Kolmainus Jummal ; süski övve-
takse pühhas kirjas, pühhitsemist isstär-
ranist pühha Waimo tõ ollewad.

Jummal on algmisses teid ärravallitsenud
õnnistusets, Waimo pühhitsemisse ja tõe usso
läbbi. 2 Tess. 2, 13.

3. Mis läbbi pühhitseb pühha Waim inimest ?

Jummala sanna ja Sakramentide
läbbi.

Kristus on armastanud koggodust, ja on isse
ennast selle eest ärraanud, et ta sedda piddi püh-
hitsema, ja on sedda puhtaks pesnud wee pesse-
misses läbbi sanna sees. Ewes. 5, 25 26.

4. Kes on pühha Waim ?

Pühha Waim on se kolmas selle aino
Jum-

Jummala ollemisse sees, üks ainus tõsine Jummal Issa ja Poiaga, kes Issast ja Poiaast wäljalähhab ja tulleb.

Kui se trööstia saab tulnud, tedda minna teile tabhan läkitada Issast, se tõe Waim kes Issast wäljalähhab, sesamma peab minnust tunnistama. Joan. 15, 26. Ap. Teg. 5, 3-4.

5. Mikspärrast nimmetakse tedda pühhaks ?

Sepärrast, et ta isseenneses pühha on, ja neid, kes Jummal sanna wõtwad kuulda, pühhaks ja waggaks teeb.

Teie ollete ärrapestud, teie ollete pühhitsetud, teie ollete õigeks tehtud Issanda Jesusse nimme sees, ja meie Jummal Waimo läbbi. 1 Kor. 6, 11.

6. Eks innimenne ei woi mitte ommast wäest Jesusse fisse uskuda, egga waggaks sada ?

Ei woi mitte, sest ükski innimenne ei woi ommast melest ja wäest Jesusse Kristusse omma Issanda fisse uskuda, egga temma jure sada.

Ükski ei woi Jesust Issandaks nimmetada, kui agga pühha Waimo läbbi. 1 Kor. 12, 3.

7. Kuida sawad siis innimesed Jesusse jure ?

Kui pühha Waim neid Ewangeliummi ehk armo-õppetusse läbbi 1) Kutsub, 2) Omma annettega walgustab, ja 3) õige usfo sees pühhitseb ja hoiab.

1) Jummal on ustaw, kelle läbbi teid on kutsutud

situd temma Poia meie Isanda Jesusse Kristusse ossafamiseks. I Kor. 1, 9.

Seis on Jummal teid kutsnud meie Ewangeliummi läbbi, et teie meie Isanda Jesusse Kristusse au piddite kätte sama. 2 Tess. 2, 14.

2) Arka ülles, kes sa maggad, ja touse ülles furnust, siis wõttab Kristus sind walgustada. Ewes. 5, 14. Peat. 1, 17-20.

Jummal on nende süddamed usso läbbi puhatsaks telnud. Ap. Tegg. 15, 9. Ewes. 4, 30.

8. Mis on Ewangelium ehk armo, oppetus?

Ewangelium on need rõõmsad sannummed, et Jummal omma Poia keikile inimestele on annud lunnastajaks ja õnnisteggiaks.

Minna ei häbbene mitte Kristusse armo, oppetussest; sest se on Jummalala wäggi õnnistusseks iggaühhele, kes ussub. Rom. 1, 16.

9. Kuida nimmetakse neid hopis, kedda pühha Waim Ewangeliummi läbbi kutsub, koggub, walgustab. j. s. t.

Neid nimmetakse pühhas ristis-kogodusseks/ ehk pühhas.

Teie ollete pühhade seltsi-rahwas, ja Jummalala koddakondsed, Apostlide ja Prohwetide raia peäle üllesehitud, kus Jesus Kristus isse nurgakiwi on. Ewes. 2, 19. 20.

10. Mis on se pühha risti-kogodus?

Keik pühhad risti innimesed sijn Ma peäl/ mis pühha Waim Ewangeliummi läbbi kutsub/ koggub/ walgus-

gustab, pühhitseb ja Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab.

Kedda Jummal on enneseädnud, neid on temma ka kutsnud, kedda ta on kutsnud, neid on temma ka õigeks teinud, ja kedda ta on õigeks teinud, neid on ta ka auustanud. Rom. 8, 30.

11. Kusja tunnukse pühha risti: koggodust ollewad?

Seäl kus 1) Jummal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse, ja kus 2) pühhad sakramentid Kristusse seadusse järrele prugitakse.

1) Jesus ütles: Kui teie minno sanna sisse jätete, siis ollete teie tõeste minno Jüngrid. Joan. 8, 31.

2) Nemmad jäid allati Apostolide õppetusse ja ossafamisse, ja leiva murdmisse, ja palwette sisse. Ap. Teg. 2, 42.

12. Mis on pühhade ossa-samine?

Se on, kui waggad inimessed pühha Waimo läbbi, teine teisega Jummalast, ja teine teise kahjust ja kasust ossa wotwad.

Kui üks like kannatab, siis kannatawad ka teik liikmed, ja kui üht liket auustakse, siis on teik liikmed ka rõõmsad. Ugga teie ollete Kristusse ihho ja liikmed, iggaüks omma ossa polest. 1 Kor. 12, 26. 27. Ewef. 4, 3. 7. Joan. 1, 3.

13. Kas sa ussud pattude andeks andmist?

Jah minna ussun, et pattud andeks antakse.

Jesussest tunnistawad teik Prohwetid, et

D

Tema

Temma nimme läbbi keif, kes Temma sisse usfuwad, peawad pattude andeks-andmist sama. Ap. Tegg. 10, 43.

14. Kes annab pattud andeks ?

Kolm: ainus Jummal.

Isfand Jummal peab heldust mitme tuhhandele, ja annab andeks üllekohhut, ja ülleastmist ja patto. 2 Mos. 34, 7.

15. Misjuggused pattud annab Jummal andeks ?

Keifjuggused, agga mitte sedda patto pühha Waimo wasto.

Minna ütlen teile: igga pat ja teotaminne antakse innimestele andeks; agga teotaminne pühha Waimo wasto ei anta innimestele mitte andeks = ei selfinnatsel egga tullewal aial. Matt. 12, 31. 32.

16. Kellele antakse pattud andeks ?

Meile, kes ommad pattud diete tundwad, süddamest kahhetsewad, ja kindla ussoga Jesusse käest armo ja abbi otsewad, Matt. 11, 28.

Jesusse Kristusse Jummalala Poia werri teeb meid puhtaks teigest pattust. 1 Joan. 1, 7. Ap. Tegg. 26, 18.

17. Kellele ei anta mitte pattud andeks ?

Meile, kes omma rummalusse ja pattuse ello sisse jäwad ellama.

Jesus ütleb: kui teie ei usfu, et Minna ollen, siis surrete teie omma pattude sees. Joan. 8, 24.

18. Kes need, kellele pattud on andeks antud, patto
 kiusatusfest ka koggone lahti on?

Ei olle mitte, waid par kiusab neid ikka.

Kui meie ei ütle ennesel patto ollewad, siis pet-
 tame meie isfeennast, ja tödde ei olle mitte meie
 sees. 1 Joan. 1, 8.

19. Millal sawad nemmad keigest pattust lahti?

Kui nemmad surrewad.

Kül Isand mind ka peastab keigest kurjast
 teust, ja aitab omma taewase rigisse, 2 Tim. 4, 18.

20. Kas siis keik innimesed peawad surrema?

Jah peawad.

Surm on patto palk, ogga iggawerne ello on
 Jummalala armo, and Kristusse Jesusse meie
 Isfanda sees. Rom. 6, 23.

21. Kas siis innimesed jäwad surma sisse?

Ei jä mitte, waid nemmad peawad
 keik üllestouma.

Mul on se lotus Jummalala peäle, mis ka need
 sinnatsed isse ootwad, et õigede ja üllekohuste
 surnutte üllestouminne peab tullesma. Ap. Teg. 24/ 15.

22. Mil aial touwad nemmad illes?

Wümsel päwal.

23. Mis peab üllestouma?

Ei mitte hing, sest hing ei surre; waid
 lihha ehk meie ihho, mis mullaks on läi-
 nud, peab üllestouma.

Se põrm saab jälle mullase, nenda kui ta ol-
 nud, ja se waim lähhäb jälle Jummalala jure, kes
 tedda on annud. Kogg. 12, 7.

24. Kas siis sesamma ihho ja lihha, mis meil nüüd on,
peab ülestousuma ?

Sesamma ihho ja lihha peab üles-
tousuma, agga mitte ennam lihhalikko,
waid waimolikko kombedega.

Nenda on surnutte ülestousuminne : kaddu-
was põlwes külwatakse ihho, hukkaminnematta
põlweks ärratakse sedda üles. Üks lihhalik ihho
külwatakse, üks waimolik ihho ärratakse üles.
I Kor. 15, 42. 44.

25. Kes ärratab surnud üles ?

Kolm-ainus Jummal, keigeennamisi-
te meie Issand Jesus Kristus.

Se kes Issandat Jesust on ülesärratanud,
wottab meid ka Jesusse läbbi ülesärrata, 2 Kor.
4, 24. Rom. 8, 11.

26. Mis saggused innimesed ärratab Lemma üles ?

Keik innimesed, pühhad ja kurjad ?

Eund tulleb, millal keik, kes handade sees on
peawad Jummalala Poia heäle kuulma, ja wälja
tulles, kes on head teinud, ello ülestousumisfeks ;
agga kes on pahha teinud, hukkamoistmisse ü-
lestousumisfeks. Joan. 5, 28. 29. Tan. 12, 2.

27. Mis tulleb siis, kui surnud on ülestousumud ?

Se suur kohhus ja ma- ilma ots.

Jummal on ühhe päwa seädnud, millal ta ma-
ilma peäle tahhab kohhut moista õigusses, ühhe
Mehhe läbbi kedda ta feks on seädnud. Ap. Teg. 17, 31.

28. Kes moistab siis kohhut ?

Kolm-ainus Jummal ; isfiärranis meie
Issand Jesus Kristus. Jum-

Zummal on meid käsknud rahwale kuulutada, ja tunnistada, et temma on se Zummalast seadud ellawatte ja surnutte kohtomostia. Ap. Teg. 10, 42.

29. Kelle peäle moistab temma kohhut ?

1) Kurrati ja keikide kurja inglide peäle, ja 2) keige innimeste peäle.

1) Ja se kurrat, kes neid ärraeksitas, heideti tulle ja weewli jätwe, * * ja neid peab waewatama ööd ja päwad iggaweste iggawesests aiaks. Jlm. 20, 10.

2) Meie peame keik arowalikkuks sama Kristusse kohto, järre ees, et iggawiks peab sedda möda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

30. Mis tulleb siis kui kohhus on moistetud ?

Sellefinnatse ma ilma ots.

Taewad peawad raksumissega möda minne ma, ja ilmalikkud asiad ärrapöllema ja löpma, ja Ma ja need teud, mis seäl sees on, peawad ärrapöllema ja ärrasullama. 2 Peetr. 3, 10. 12.

31. Kuhho siis sawad pühhad ?

Iggawesse ellusse.

Iggawest ello kül neile, kes head tehhes kannatussega au, ja kitust ja hukkaminnematta õnne otsiwad. Rom. 2, 7.

32. Kuhho sawad Kurjad ?

Iggawesse hukkatusse sisse.

Kes peawad nubelust kannatama, iggawest hukkatust, ärraheldetud Isanda pallest, ja temma wäe auust. 2 Tess. 1, 9.

33. Kas sinna ussub sedda keik tõssi ollewad ?

Jah se on tõeste tõssi.

Se taewas ja se Ma lähhawad hukka, agga minno sannad ei lähhä mitte hukka. Matt. 24, 35.

34. Mis peab sepärrast meie keigesurem murre ollema ?

1) Et meie omma Jesusse armo: õppetust heal meel kuleme ja wastowõt: tame. 2) Keigeennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis Jesus meid maenitseb

1) Tõest, tõest minna ütlen teile : kes minno sanna kuleb, ja ussub sedda, kes mind on läkkitanud, sel on iggawenne ello, ja ei tulle mitte kohto alla, waid on surmast ello sisse läinud. Joh. 5, 24.

2. Katske walwage, ja palluge Jummalat, sest teie ei tea mitte, millal se aeg on. Mark. 13, 33.

35. Kust õppime meie sedda õppetust : palwest ?

Meie Katekismusse ramato kolmandamast peatükist.

Kolmas Peatük.

Issa meie Palwest.

1. Mis läbbi same meie Jummalat kääst õiget usko, ja keiksuggused muud anded ?

Süddamelikko palwe läbbi.

Tõest, tõest minna ütlen teile : Mis teie ial Issalt pallute minno nimmel, sedda annab temma teile. Joan. 16, 23.

2. Ons Jummal ka käsnuud palluda ?

Jah on käsnuud.

Palluge, siis peab teile antama, otsige, siis peate teie leidma ; Kopputage, siis peab teile lahti tehtama. Matt. 7, 7.

3. Kelle kohhus on palwet tehha ?

Keikide innimeste kohhus, agga keik ei kolba palwele.

Teie pallute, ja ei sa mitte, sepärrast et teie pahhaste pallute. Jak. 4, 3.

4. Kes ei kolba palwele ?

Se ei kolba palwele, kes meel omma rummalusse ja patto sisse jääb ellama.

Teie suur üllekohhus teeb lahbutust teie ja teie Jummalaga wahhele, ja teie pattud petwad Jummalaga palle teie eest ärra, et ta ei wotta kuulda. Jes. 59, 2.

5. Kes pallub Jummalaga mele pärrast ?

Se pallub Jummalaga mele pärrast, kes omma patto hädda tunneb, ommast rummalussest ja pattust põrab, ja Jeesusse Kristusse käest abbi otsib.

Isand ütleb : Ma watan willetsa, ja selle peäle, kelle waim on rusfiks pekstud, ja miuno sanna pärrast wärrisib. Jes. 66, 2. Laul 10, 17.

6. Kuida peab temma palluma ?

1) Waimus ja tões, ja 2) kindla ussoga.

1) Tõssised kummardajad peawad Issa kummardama Waimus ja tões, sest Issa otsib ka

nisuggused, kes tedda nenda kummardawad.
Joan. 4, 23. Laul. 145, 18. 19

2) Agga ta pallugo uskus, ja ärgo olgo mitte kahhe wahhel; sest kes kahhe wahhel on, se on merre laenede sarnane, mis tulest aetakse, ja kaksipiddi heidetakse. Sest sesamma innimenne ärgo möttelgo mitte, et ta middagi Issanda käest saab. Jak. 1, 6. 7. Mark. 11, 24.

7. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse iho ja hinge heaks tarwis lähhäb.

Keik, mis teie ial palwës pallute, kui teie ussute, peate teie sama. Matt. 21, 22.

8. Kelle nimmel peame meie palluma?

Jesusse nimmel.

Jesus ütleb: Mis teie ial pallute minno nimmel, sedda tahhan minna tehha, et Issa saaks auustud Poia sees. Joan. 14, 13. peat. 16, 23.

9. Kelle eest peame meie palluma?

Issa ennaste, keige innimeste, ka meie waenlaste eest; keige ennamiiste waggade Jummalala laste eest.

Sepärrast maenitsen minna keigeesste, et peab tehtama pallumissi, palwesi, pallumissi teiste eest, ja tännamissi keikide innimeste eest. 1 Tim. 2, 1. 2. Wilip. 1, 4.

10. Mil aial peame meie palluma

Iggal aial.

Palluge iggal aial keige palwe ja pallumisega Waimus. Ewef. 6, 18.

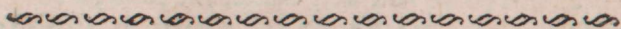
11. Kus paikas peante meie palwet teggema?

Keikis paikus.

Mehhed peawad keiges paikas luggema, ja ülestõstma pühhad laed. Selsammal kombel ka naesed. 1 Tim. 2, 8.

12. Mis on se keigeparras palwe?

Se Jesa meie palwe, mis meie Issand Jesus Kristus isse meid on õppetanud.

Öppetus Jesa meie Palwest.

Utle ülles Jesa meie palwe esimesesed sannad.

Meie Jesa, kes sa olled taewas.

1. Mis se on?

Jummal tahhab meid se Jesa nimme läbbi armoliikkult kutsuda, j. t. s.

2. Kes on se Jesa, kedda meie peame palluma?

Kolm: ainus Jummal.

Sinna pead Issandat omma Jummalat kumardama, ja tedda ükspäinis tenima. Matt. 4, 10.

3. Mikspärrast nimmetame meie tedda Issaks, ja ei mitte sureks kunningaks?

Sevärrast et se armolinne Jummal meid se Jesa nimme läbbi tahhab armoliikkult kutsuda: et meie 1) peame uskma, et temma meie õige Jesa, ja meie temma õiged lapsed olleme. 2) Et meie julgeste ja kindla lotussega

tedda peame palluma/ nenda kui arm-
sad lapsed omma armsa Issa pallu-
wad.

1) Ma tahhan teile Issaks olla, ja teie peate
mulle poegeks ja tütriks ollema, ütleb teigewäg-
gewam Issand. 2 Kor. 6, 18.

2) Lääki julgussega armo au-järke jure, et meie
hallastust same, ja armo leiame. Ebr. 4, 16.

4. Mis peame meie weel siin tähhele pannema?

Meie peame ka hästi ommad südda-
med läbbi katsuma, kas meie ka tõeste
Jummala lapsed olleme, kes selle helde
taewase Issa sanna wõtwad kuulda.

Mi mitto kui Jummala Waimo läbbi juhha-
takse, needsinatsed on Jummala lapsed. Rom.
8, 14. Gal. 4, 6.

Esimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

1. Mis on Jummala nimmi?

Jummal isse, temma pühhad wisid,
temma pühha sanna, pühhad sakramen-
tid ja keik, kust tedda tunnukse.

2. Eks Jummala nimmi olle pühha ilma meie palweta?

Jummala nimmi on kül isse-
enne-
ses pühha/ agga meie pallume ==
pühhitsetud.

Pühha ja kartusse wäärt on Jummala nim-
mi. Saul. III, 9.

3. Kuida pühhitsetakse Jummalala nimmi?

1) Kui Jummalala sanna selgeste ja puhtaste õppetakse. 2) Kui meie ka pühhaste kui Jummalala lapsed temma sanna möda ellame.

1) Pühhitse neid omma tõe sees; sinno sanna on tõdde. Joan. 17, 17. Ap. Teg. 20, 27.

2) Menda kui se, kes teid on kutsnud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. 1 Peetr. 1, 15. 3 Mos. 22, 31. 32.

4. Kas meie ommast wäest woime sedda tehha?

Ei woi mitte; Sepärrast on meie kohus, süddamest palluda: Sedda aita meid / armas taewane Isja!

Jummal on, kes teie sees teeb, et teie tahhate ja woite tehha temma hea mele pärrast. Wil. 2, 13. 2 Tess. 1, 11. 12.

5. Kes ei pühhitse mitte Jummalala nimme?

Se, 1) kes teistwisi õppetab / kui Jummalala sanna õppetab. 2) Kes teistwisi ellab / kui Jummalala sanna õppetab.

1) Kui legi teist õppetust õppetab, ja ei hoia mitte meie Isjanda Jesusse Kristusse terwe sannade pole, egga se õppetusse pole, mis sadab heaga Jummalat kartma, se on uhke, ja ei tea uh tegi. 1 Tim. 6, 3. 4.

2) Jummalala nimmi laidetakse teie pärrast pagaganatte seas. Rom. 2, 24.

6. Kas meie woime isseennast walle õppetusse ja furja ello eest hoida?

Ei woi mitte: sepärrast peame süddamest

mest palluma : se eest hoia meid armas
taewane Jsa.

Jsfand on ustaw, kes teid tahhab kinnitada,
ja kurja eest hoida. 2 Tess. 3, 3. Jud. 24. 25. s.

Teine Palwe.

Sinno riik tulgo.

1. Mitmesuggune on Jummal riik

Kolmesuggune : 1) Wäe:riik. 2) Ar-
mo riik, ja 3) Au:riik.

2. Mis on Jummal wäe:riik?

Keik taewas ja ma:ilm, kus Jum-
mal keik ülle loma wallitseb.

Jummal on omma au:jarge taewas kinnita-
nud, ja temma kunningriik wallitseb ülle keik.
Laul. 103, 19.

3. Mis on se armo:riik?

Pühha risti:kogodus ja iggauhhe
Jummal lapse südda, kus ta omma ar-
mo ja sanna läbbi wallitseb.

Jesus peab kui kunningas wallitsema Jakobi
suggu ülle iggaweste, ja temma kunningriigil ei
pea otsa ollema. Luk. 1, 33. Joan. 14, 23.

4. Mis on se au:riik?

Se on iggawenne ello. 2 Peetr. 1, 11.

5. Mis sagguse rigi parrast pallume meie siin?

Ei mitte wäe:rigi parrast, mis sees
meie jo ellame, waid meie pallume armo:
ja au:rigi parrast.

Noud

Noudke essite Jummalä riki ja temma õigust, siis sedda keik peab teile peälegi antama. Matt. 6/33.

6. Eks Jummalä riik tulle siis ilma meie palweta ?

Jummalä riik tulleb kül ilma meie palweta isse=ennesest == meie jure tullalets.

Jesus ütles : Aeg on kätte joudnud, ja Jummalä riik on liggi tulnud : parrandage meelt, ja uskuge armo, õppetust. Mark. 1, 15.

7. Kuida tulleb Jummalä armo, riik meie süddamesse ?

1) Kui se taewane Jäsa omma pühha Waimo meile annab. 2) Kui meie temma pühha sanna == ja seäl iggaweste.

1) Minna pallun, et meie Jäsanda Jäsusse Kristusse Jummal, se au Jäsa, teile wõttaks anda tarkusse ja ilmutamisse Waimo, temma tundmissse. Ewef. 1, 17.

2) Wenda kui se, kes teid on kutsnud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. I Peetr. 1, 15.

8. Kes saab au, riki ?

Se saab au riki, kes pühha Waimo armo läbbi Jummalä sanna ussub, ja Jummalä mele pärrast ellab omma ello otsani.

Et meie ühhe kunningriki same, mis ikka jääb, siis piddagem sedda armo, mis läbbi meie Jummalat peame temma mele pärrast tenima häbbilikko wiisi ja kartussoga. Ebr. 12, 28.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui tae-
was, nenda ka Ma peäl.

1. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahtminne peaks sün-
dima.

2. Eks Jummal tahtminne siis ei sünni ilma meie
pallweta?

Jummal hea ja armolinne taht-
minne sünnib kül- - meie jures sünniks.

Keik, mis Isand tahhab, teeb temma tae-
was ja Ma peäl, merde ja keikide süggawuste
sees. Laul. 135, 6.

Ja peab sündima, ennego nemmad hüüdwad,
siis tahhan ma wastada: kui nemmad alles räkis-
wad, siis tahhan minna kuulda. Jes. 65, 24.

3. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame
tundma, Jesusse omma Onnisteggia siis-
se uskma, pühhaste ellama, ja nenda ig-
gaweste õnsaks sama.

Jesus ütleb: Se on selle tahtminne, kes mind
on läkkitanud, et iggawenne ello peab ollema ig-
gaühhel, kes Poega näab ja temma siise ussub.
Joan. 6, 40. I Tess. 5, 9.

Se on Jummal tahtminne, teie pühhitsemin-
ne. I Tess. 4 3 Ilm 2, 10.

4. Ons Jummal tahtminne ikka hea?

Jah on hea, ka siis kui ta nuhtleb, et
kül meie sedda ei moista.

Hea

Hea ja õiglane on Jeesand. Keif Temma tees
raad on heldus ja tõdde. Laul. 25, 8. 10. Ebr. 12, 11.

5. Kuida peab Jummal tahtminne Ma peäl sündima?

Nenda, ehk selsammal wiisil kui inglid ja
õnsad innimesed taewas sedda teggewad.

Muutke ennast omma mele uendamisse läbbi,
et teie wiiksite katsuda, mis Jummal hea, ja
melepärraline, ja täis tahtminne on. Rom. 12, 2.

Jummal walmistago teid keige hea teggude
sees, temma tahtmist tehha, ja saatko teie sees
sedda, mis temma mele pärrast on, Jeesuse Kris-
tusse läbbi. Ebr. 13, 21.

6. Kes julgeb Jummal tahtmissse wastopanna?

Need kolm hinge waenlast: 1) kurrat,
2) ma-ilm / ja 3) meie lihha taht-
minne.

7. Mis on ma-ilm?

Ma-ilm on keif kurjad innimesed.

Keif ma-ilm seisab kurjuses. 1 Joan. 5, 19.

8. Mis on lihha?

Lihha tähhändab siin meie kurja pat-
tust süddant, ehk pärris-patto.

Lihha meel on waen Jummal wasto. Rom.
8, 7.

9. Mis nou on siis neil kolmel?

Nemmad ei tahha meid lasta Jum-
mala nimme pühitseda / egga tem-
ma riiki meie jure tulla.

Kurrat tulleb ja wottab se sanna nende süd-
damest ärra, et nemmad ei pea uskma egga õn-
saks sama. Lul. 8, 12.

Kui

Kui ma ilm teid wihkab, siis teädke, et temo ma mind enne teid on wihkanud. Joan. 15, 18.

Lihha himmustab Waimo wasto, ja Waim liha wasto; agga needsinna sed on teine teise wasto, et teie sedda mitte ei te, mis teie tahhate. Kal. 5, 17.

10. Kes tahhab meile nendefinnaste hinge waenlaste wasto appi tulla?

Armolinne taewane Jsa tahhab isse feik nende kurja nou ja tahtmisse rikku da ja feelda.

Se rahho Jummal tallab pea sadanat teie jalge alla. Rom. 16, 20.

Kui teie Waimo läbbi ihho teud wottate sur retada, siis peate teie ellama. Rom. 8, 13.

Jesus ütleb: Olgo julged, minna ollen ma ilma ärrawoitnud. Joan. 16, 33.

11. Mis on siis Jumala armolinne ja hea tahtminne?

Et ta meid finnitab ja hoiab kind laste omma sanna ja usso sees meie otsani.

Jummal tahhab teid finnitada otsani, et teie laitmatta woiksite olla meie Jsanda Jesusse Kristusse päwal. I Kor. 1, 8.

Neljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna meile tänapäaw.

1. Mis pallume meie sijn?

Keik sedda, mis meie waese ihho toidus sekt ja üllespidamis seks tarwis lähhab.

2. Kelle

2. Kellele pallume meie iggapawast leiba?

Meile ennestele, ja teitile, waggadele ni hästi kui kurjadele.

3. Kas Jummal ka kurjadele annab iggapawast leiba?

Jah / Jummal annab iggapawast leiba käl ilma meie palweta teitile kurja inimestele.

Se Issa kes taewas on, lasseb omma päikesest kurjade ja heade ülle tousta, ja lasseb wihma saddada õigede ja üllekohtuste peäle. Matt. 5, 45.

4. Mikspärrast pallume meie siis?

Meie pallume sesinnatse palwe sees / et Jummal meie sedda annaks moista = iggapawase leiwa.

Eh! teie sõte eh! jote, ellik mis teie tete, sedda tehke keik Jummalala annaks. I. Kor. 10, 31.

5. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapawast leiba ühhel wiisil wastowotwad?

Ei wotta mitte, waid waggad wotwad omma leiba tännoga wasto, agga kurjad tännamatta süddamega.

Jummal on roga lonud usklikkuile ia neile, kes töt tundwad, tännoga wastowotta. I Tim. 4, 3.

Kui need roia, märgid teiega wobraspeul on, taitwad nemmad isse, ennast ilma kartmata. Jud. 12, 6.

6. Mil wiisil on Jummal tootanud iggapawast leiba anda?

Tõ ja waewa läbbi.

Omna palle higgi sees pead sa leiba söma, seni ni kui sa jälle mullaks saad. I Mos. 3, 19.

Kes ei tahha tööd tehha, se peage mitte söma. 2 Tess. 3, 10.

7. Mikspärrast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tullesa aia ette murretsema, waid rahhul ollema sega, mis meile iggapäaw tarwis lähhäb.

Urge murretssege mitte hoomse ette, sest kül hoomne päaw omma ette murret peab. Iggal päwal saab kül ommast waewast. Matt. 6, 34.

8. Mis on iggapäwane leib?

Keik mis meie ihho toidusseks ja illespiddamisseks tarwis lähhäb: söminne = ja muud nisuggused asjad. Ap. Tegg. 14, 17.

9. Mikspärrast nimmetakse keik leiwaks?

Sepärrast et need asjad keik sin ilmas meile ni tarwis lähhäwad, kui iggapäwane leib.

Wies Palwe.

Anna meile andeks meie wõllad, kui ka meie andeks anname omma wõlglastele.

1. Misfuggused wõllad on need?

Keik pattud, olgo teädawad ehk teadmatta.

Kes moistab keik efsitussed ärra? neist fallas ja pattudest moista mind puhtaks. Eaul. 19, 13.

2. Kes

2. Kes annab pattud andeks ?

Taewane Issa.

Zummal on se, kes keif so üllekohhut andeks annab, kes ärraparrandab keif so wiggadussed.

Laul. 103, 3. Matt. 6, 14. I Joan. 1, 9.

3. Kuida meie temma käest andeks andmist pallume ?

Et temma ei tahhaks wadata meie pattude peäle / egga nende pärrast meie sedda teelda, mis meie pallume.

Panne ommad silmad mo pattude eest warjule, ja kustuta ärra keif mo üllekohhus. Laul. 51, 11.

Issand ütleb : Ma tahhan nende üllekohhut andeks anda, ja ei tahha mitte ennam nende patto peäle mõttelda. Jer. 31, 34.

4. Kas meie sedda wäärt olleme ?

Meie ep olle mitte sedda wäärt / mis meie pallume = tenime.

Meie ei heida mitte omma sure õigusse pärrast ommad allandiklud palwed so Palle ette mahha, waid so wägga sure hallastusse pärrast. Zan. 9, 18.

5. Kellele antakse pattud andeks ?

Meile, kes omma patto hädda diete tundwad, sedda süddamest kahhetsewad, ja kindla ussoga Jesusse käest armo ja abbi otswad.

Kui meie ommad pattud tunnistame, siis on temma ustaw ja õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks keigest üllekohust. I Joan. 1, 9. Laul. 34, 19.

6. Mis tootawad waggad jälle Zummala ?

Et nemmad ka süddamest tahtwad

andeks anda / ja heal meel head teh-
ha neile / kes nende wasto eksiwad.

Olgo teine teise wasto helded, süddamest hal-
ledad, ja andke teine teisele andeks, nenda kui ka
Jummal Kristusse sees teile on andeks annud.
Ewef. 4, 32. Matt. 6, 14. 15.

7. Kuida andwad nüüd waggad omma waenlastele
pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tahhagi se peäle
mõttelda, waid tahtwad weel peälegi om-
ma wiuhameestele head teha.

Kui nüüd sinno waenlasel nalg on, siis söda
tedda, kui temmal janno on, siis joda tedda, kui
sa sedda teed, siis koggud sinna tullisid süssi temma
Pea peäle. Rom. 12, 20. Kol. 3, 13. Matt. 5, 44.

Kues Palwe.

Ärra sada meid mitte kiusatusse
sisse.

1. Mitmesuggune on kiusatus?

Kahhesuggune, teine hea, se on Jum-
malast, teine kurri, se on kurratist.

2. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa keddagi kurjaste.

Ärgo üttelgo ükski, kedda kiusatakse: Mind
kiusatakse Jummalast, sest Jummal ei woi sada
kurjaga kiusatud, ja temma isse ei kiusa keddagi
kurjaga. Jak. 1, 13.

3. Kuida kiusab siis Jummal?

Temma kiusab innimeste heaks. I)
Heateg-

Heateggemistega. 2) Kåskudega. 3) Waeste hæddaliste innimestega. 4) Patusteste furjade innimestega. 5) Keigesugguse risti ja willetsusfega

1) Se Isand teie Jummal kuusab teid, et saaks teada, kas teie ollete need, kes armastawad Isandad omma Jummalat, keigest ommast süddamest, ja keigest ommast hingest. 5 Mos. 13, 4.

Eks sa ei tea, et Jummal heldus sind meeleparrandamisese pole sadab? Rom. 2, 4.

2) Jummal pididi sind allandama, ja sind kuusama, et saaks teada, mis so süddames, kas sa wottaksid temma käsud piddada ehk mitte. 5 Mos. 8, 2.

3) Sa pead rohkesti omma kät lahti teggema omma wennale, omma hæddalissele, ja omma sandile ommal maal. 5 Mos. 15, 11.

4) Ma kuusan pagganatte läbbi Israeli, kas nemmad wotwad Isanda teed hoida, seäl peäl kääses ehk mitte. Rohtom. 2, 22.

5) Urge pange sedda pallawat, mis teile juhtub, mitte woõrats, mis teile kuusatusseks juhtub, õises go juhtuks teile üks woõras assi. 1 Peetr. 4, 12.

4. Kes kuusab meid siis furjaste?

Need kolm hinge waenlast, 1) Kurrat, kes furjad mõtted ja himmud innimesse süddamesse külwab. 2) Ma=ilm/ ehk furjad innimesed, ja 3) Meie lihha ehk kurri südda.

1) Kurrat olli Juda süddamesse annud, et ta Jesust pididi ärraandma. Joan, 13, 2.

2) Ollestsite teie ma, ilmast, siis armastaks ma ilm omma: agga et teie ma, ilmast ep olle, waid minna olla teid ma, ilmast ärrawallitsenud, se pärrast wihtab teid ma, ilm. Ons nemmad mind tallakiusenud, siis kiusawad nemmad teidki takka. Joan. 15, 19. 20.

3) Jagaüks kiusatakse, kui ta omma ennese himmust watakse, ja arwatelletakse. Gal. 1, 14.

5. Kes neist kolmest teeb meile keigesuremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile keigesuremat kahjo; sest temmata ei woi kurrat egga ma, ilm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21-23.

6. Mis pallume meie nüüd sestiinatse palwe sees?

Meie pallume, et Jummal meid tahhaks hoida ja üllespidada / et 1) kurrat / ma, ilm ja meie lihha meid ei petta / egga meid ei sada ebba-usso, meele ärrahetmisse ja monne mu sure patto ja häbbi sisse / ja 2) kui meid sega peaks kiusatama / et meie süski wiimselt ärrawoidame ja woimust same.

Jummal tahhab kiusatussega ka sedda otsa tehha, et teie sudate kanda. 1 Kor. 10, 13. 2 Tess. 3, 3.

Seitsmes Palwe.

Peästa meid ärra sest kurjast.

1. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahhaks meid üksford sest

sest kurjast foggoniste peästa.

2. Mitmesuggune on se kurri ehk kahjo?

Neljasuggune 1) hinge; 2) ihho; 3) warrandusse; ja 4) au; kahjo.

1) Wata, rahho polest olli mul wägga libbe kã; agga sinna olled mo hinge wägga armatfend ja peästnud huffatusse august; sest sa olled keif mo pattud omma selja tabha heitnud. Jes. 38, 17.

2) Kes woib meid lahhutada Kristusse armastusfest? willetsus, ehk abhasius, ehk taffakiusaminne, ehk nãlg, ehk allastus, ehk hädda, ehk moõf. Rom. 8, 35.

3) Teie ollete omma warra risumist römoga sallinud; sepãrrast et teie peate, et teil isse; ennestes parrem warra on taewas, ja mis ikka jääb. Ebr. 10, 34.

4) Õnsad ollete teie, kui innimesed teid minno pãrrast laimawad, ja taffakiusawad, ja rãkiwad keif suggu kurja teie wasto, kui nemmad walle-tawad. Matt. 5, 11.

3. Kuida peästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risti wãhhen-dab, ja omma Waimoga neid römustab. 2) Kui ta õnsa otsa neile annab, ja armoga = taewa wottab.

1) Otsego meid Kristusse kannatamissi paljo on, nenda trõõstitakse meid ka rohkeste Kristusse läbbi. 2 Kor. 1, 5. 22.

2) Üttelge õigele, et temmale hea põlw tulleb, sest nemmad peawad omma teggude kasso kãtte sama. Jes. 3, 10.

Wiimsed Palwe Sannad.

1. Misfuggused on Issa meie palwe wiimsed sannad?

Sest sinno parralt on se riik ja se waggi ja se au iggaweste, Amen.

2. Mis oppetawad need sannad?

Need sannad finnitawad waggade usfo, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal nende palwet tahhab kuulda.

Issand, on liggi keikile, kes tedda appi huumwad: keikile, kes tedda toe sees appi huumwad. Temma teeb nende mele parrast, kes tedda kartwad, ja nende kiusendamist kuleb temma, ja peastab neid arra. Saul. 145, 18. 19. Jes. 65, 24.

3. Kas Jummal tahhab siis nende palwed kuulda?

Jah tahhab, sest temma parralt on se riik, ja meie olleme temma rigi lapsed.

Issand on meie Kuningas, temma sadab meile abbi. Jes. 33, 22.

4. Kas Jummal woib palwed kuulda?

Jah woib, sest temma parralt on se waggi.

Jummal woib ennam kui rohkeste tehha, keikulle se, mis meie pallume ehk moistame. Ewes. 3, 20.

5. Kas ta wottab palwed kuulda?

Jah wottab, sest temma parralt on se au, ja keik sunnib temma pühha nimme auuks.

Temma peastis neid arra omma nimme parrast,

rast, et ta omma wägge piddi teada andma.
Eaul. 106, 8.

6. Mis on Amen ?

Se on et minna pean kindlaste
ustma / et se taewane Isa meie pal-
wed heldeste on wasto wötnud =
sündima.

7. Kui woime meie nüüd sedda kindlaste uskuda, et
Jummal meie palwed kuleb ?

Sest et Jummal isse 1) meid on
kästnud nenda palluda, ja on 2) too-
tanud et temma meid tahhab kuulda.

8. Kas sinna ka usfud sedda kindlaste ?

Amen / Amen / se on jah / jah / se
peab tõeste nenda sündima.

Mi mitto Jummalala tootust on, need on Kris-
tusse sees Jah, ja temma sees Amen. 2 Kor. 1, 20.

9. Kust tulleb nisuggune usk?

Jummalala sannast ja pühhaist Sakra-
mentidest.

Öppetus Sakramentidest.

1. Mis on Sakrament ?

Sakrament on üks Jummalala seädus,
mis sees Temma ühhe nähtawa asja läb-
bi, omma näggematta armo pakkub ja
annab, ja sega omma tootust ja meie
usko kinnitab.

2. Mitto Sakramenti on ue seadusse aial?

Kaks, 1) Kristmisse: Sakrament, ja
2) Altari: ehk pühha õhto: sõmaaria Sa-
krament.

3. Mitto asjad tulleswad iggauhhe Sakramenti jures
tähhele panna?

Kolm. 1) Jummalala käs ja tootus.
2) Üks nähtaw assi, ja 3) Üks nägge-
matta assi.

Neljas Peatük.

Pühha st Kristmisse st.

1. Mis on Kristminne?

Kristminne ep olle mitte paljas wes-
si == ühtepandud.

2. Mis sugune on se Jummalala kässo: sanna Kristmissest?

Kui meie Issand Jesus Kristus üt-
leb: Matteusse ramato wiimses peatük-
kis, (28, 19.) Minge ja õppetage
keik rahwast == nimmel.

3. Mis sugune on se tootusse: sanna?

Kui meie Issand Jesus Kristus üt-
leb: Markusse ramato wiimses peatük-
kis, (16, 16.) Kes ussub ja kedda ris-
titakse / se peab õnsaks sama == huk-
ka moistetama.

4. Mis on nähtav asi ristmises?

Wessi.

5. Mis on nägematta asi?

Jummal Issa, Poeg ja pühha Waim
omma armo annettega.

6. Mikspärrast hütakse sedda sakramenti, Ristmisest?

Sepärrast et meie se läbbi Kristusse
risti surma osalisest ja sedda wisi ris-
ti innimestest same.

7. Mis annab ehk sadab ristminne?

Ristminne sadab 1) Pattude an-
deks andmist == kurratist / ja annab
2) Iggawesse õnnistusse == kula-
tawad.

1) Parrandage meelt, ja iggaüks teie seast
laske ennast ristitada Jesusse Kristusse nim-
me peäle; pattude andeks andmisest. Ap. Teg-
2, 38.

2) Se ristminne teeb meid nüüd ka õnsaks, (ei
mitte rojusse ärrasaatminne lihha peält, waid
hea süddame tunnistusse julge küssimine Jum-
mala käest,) Jesusse Kristusse ülestõusmis-
se läbbi. I Peetr. 3, 21.

8. Kuida woib wessi ni sured asjad teha?

Wessi ei te sedda tõeste mitte / waid
Jummal fanna == pühha Waimo
läbbi.

Kristus on armastanud koggodust, ja on is-
se, ennast selle eest ärraannud, et ta sedda piddi
pühhit

pühhitsema, ja on sedda puhtaks pesnud, wee pes, semisse läbbi sanna sees. Ewes. 5, 25. 26.

9. Mis õppetab pühha Paulus sestinnatsest asjast?

Paulus ütleb Titusse ramato kolman-
damas peatükis: (3, 5-7.) Jummal
on meid õnsaks teinud uesündimisse
== se on ustaw sanna.

10. Mis tähendab nisuggune wee ristminne?

Se tähendab/ et se wanna Adam
iggapawase kahhetsemisse == igga-
weste ellama.

11. Mis on se wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk
parris: pat, keige kurja himmudega, mis
meie omma wannematte läbbi, sest esst-
mesest Adamast olleme pärrinud.

12. Mis läbbi peab temma sama ärra: upputud?

Iggapawane kahhetsemisse ja pat-
tust: pöörmisse läbbi.

Kes Kristusse pärralt on, need on omma lih-
ha risti lõnud ihhaldamistega ja himmudega.
Kal. 5, 24.

13. Mis peab jälle ette tulles?

Uus inimenne.

14. Mis on uus inimenne?

Se on se uus südda ja meel, mis Jum-
mal neile annab, kes Jesusse Kristus-
se sisse süddamest uskwad, et nemmad
kurja wihtawad ja head armastawad.

Ma

Ma tahhan teie uut süddant anda, ja uut waimo teie sisse anda, ja sedda kuowist süddant ärrasata teie lihhaß, ja teie lihhaß süddant anda. Ja omma Waimo tahhan ma teie sisse anda, ja sedda tehha, et teie wöttate káia minno seádmiste sees, ja mo kohtoseádußed pidwada, ja nende járrele tehha. Eßek. 36, 26. 27.

14. Kuida peab uus innimenne ette tullesma?

Nenda, et temma usso walguß peab ennam ja ennam paistma keigesugguste hea teggude lábbi.

Nenda paistko teie walguß innimeste ees, et nemmad teie head teud náwad, ja auustawad teie Issa, kes taewas on. Matt. 5, 16.

16. Kuida peab uus innimenne ellama?

Temma peab õigusfes ja puhhas-
tusfes Jummalá ees iggaweste el-
lama.

17. Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas rama-
tus, Roma-rahwale kirjotud kuenda-
mas peatükis, (6, 4.) Meid on Kris-
tusfega mahhamaetud = = udes el-
lus káima.

18. Mikspárrast on meid Kristusfega mahhamaetud
surma sisse?

Et meie iggawáaw pattused himmud
süddames peame surretama, ja õisego
haua sisse jätma.

Nenda arwage ka teie ennast pattule kül sur-
nud

nud ollewad, agga Jummalale ellawad Kristus-
se Jesusse meie Issanda sees. Rom. 6, 11.

19. Dns Kristus häua sisse jänud ?

Ei olle mitte, waid temma on sur-
nust üllesärratud Issa au läbbi.

20. Mikspärrast on Kristus üllesärratud ?

Et meie peame udes ellus kätäma.

Kui meid Kristussega on istutud temma sur-
ma sarnadusseks, siis peame meie ka Temma ül-
lestoumissse sarnatsed ollema. Rom. 6, 5.

Wies Peatük

Pühast Altari Sakramentist

1. Mis on Altari Sakrament ?

Se on meie Issanda Jesusse Kris-
tusse tõssine ihho ja werri == seätud.

2. Kuida nimmetakse sedda weel teistwiisi ?

Sedda nimmetakse ka Issanda õhto-
sõmaaiaks, Issanda Jesusse lauaks,
ja Jummalala armuks, ehk Jummalala
sannal kätäma.

3. Mis saggune on Jummalala kässo sanna Altari
Sakramentist ?

Kui Kristus ütleb : wõtke / söge /
se on minno ihho : joge teik selle kar-
rika seest / se on minno werri.

4. Mis

4. Mis saggune on tootuse: sanna?

Kui Kristus ütleb: Se on minno ihho / mis teie eest antakse / ja minno werri / mis teie eest ärrawallatakse pattude andeks: andmisses.

5. Mis on nähtaw assi Altari Sakramentis?

Leib ja Wiin.

6. Mis on näggematta assi?

Meie Isfanda Jesusse Kristusse ihho ja werri.

7. Kes on seddasinnast Sakramenti seädnud?

Meie Isfand Jesus Kristus.

8. Mil aial?

Sel õsel, mil tedda ärra = anti.

9. Kellele on Kristus sedda seädnud?

Temma on sedda keige risti = rahwas le seädnud; agga õged woörad sellesin natse laua jures on ükspäinist tõsõsed risti: innimesed.

Teie ei woi mitte jua Isfanda karrikast, ja kurja waimude karrikast; teie ei woi mitte ossa sada Isfanda lauast ja kurja waimude lauast. I Kor. 10, 21.

10. Kes on tõsõine risti: innimenne?

Tõsõine risti: innimenne on se, kes
1) selle risti lödud Onnisteggia sisse us-
sub, 2) kelle sees pühha Waim on, 3)
kes on pattude andeks: andmist sanud, 4)
onma pattuste himmude wasto panneb
ja

ja 5) ikka Jummalala tahtmist püab tehha.

1) Mi mitto, kui Jeesust wastowotsid, neile andis temma meelewalda Jummalala lapsiks sada, kes Temma nimme siis uskwad. Joan. 1, 12.

2) Kennel ep olle Kristusse Waimo, sesinnane ep olle mitte temma pärralt. Rom. 8, 9.

3) Kristusse sees on meil lunnastaminne temma werre läbbi, se on, pattude andeks = andminne. Kol. 1, 14.

4) Kes Kristusse pärralt on, need on omma lihha risti lõnud ihhaldamistega ja himmudega. Gal. 5, 24.

5) Kes ütleb: Minna tunnen tedda, (Jeesust) ja ei pea mitte temma kässo sanna, se on wallelik, ja selle sees ei olle mitte tõdde. I Joan 2, 4.

11. Mis on siis Kristus teinud, kui ta sedda suurt sõmaaega seadis?

Temma wottis leiba / tännas / murdis ja andis omma Jüngrittele. Selsammal kombel wottis temma ka karrika / pärrast õhro = sõmaaega / tännas ja andis omma Jüngrittele.

12. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: Wõtke / söge, se on minno ihho: joge keik seält seest / sesinnane karrik s on se uus seadus minno werre sees.

13. Mis ja siis sõdd leiwaga?

Jeesusse tõssist ihho.

14. Mis ja jood winaga?

Jeesusse tõssist werd.

15. Kas sinna kindlaste ussub, — et sa selle õnnistud leiwaga
Jesuse ihho, ja selle õnnistud winaga, Jesuse
werd saad ?

Jah minna ussun sedda kindlaste
Jesuse sannade peäle.

Ja pühha Paulus ütleb : Se õnnistud karris-
kas, mis meie õnnistame, efs se ei olle Kristusse
werre ossasaminne ? se leib, mis meie murrame,
efs se ei olle Kristusse ihho ossasaminne ? 1 Kor.
10, 16.

16. Mikspärrast on se õhto sõmaaeg seätud ?

Meie Jõsand Jesus ütleb : sedda teh-
ke minno mällestusseks. Luf. 22, 19.

17. Mis peame meie mälletame ?

1) Omma Jesusse suurt armo meie
wasto. 2) Lemma kibbedat kannata-
mist ja surma. 3) Lemma suurt wäa-
ge, et ta meie heaks patto, surma ja
kurrati peäle on woimust sanud.

1) Kristus on armastanud koggodust, ja on
isfeennast selle eest ärraannud. Ewef 5, 25 p. 5, 2.

2) Mi mittokord, kui teie ial sedda leiba sõte,
ja sest karrikast jote, siis kulutage Jõsanda sur-
ma. 1 Kor II, 26.

3. Tanno Jummalale, kes meile woimust an-
nab meie Jõsanda Jesusse Kristusse läbbi.
1 Kor. 15, 57.

18. Mis kasso on meil sestinnatsest sõmissest
ja jomissest ?

Sedda näitwad meile need san-
nad :

nad : se on minno ihho / mis teie eest ärraantakse ; se on minno werri / mis teie eest ärrawallatakse pattude andeks : andmisseks.

19. Kellel on pattude andeks : andminne ?

Sellel, kes omma patto:hädda diete tunneb, Jesusse sisse ussub, ja temma wäest patto wasto panneb. Jer. 3, 12. 13. Ap-Teegg. 10, 43. I Joan. 3, 9. Ebr. 12, 4.

20. Mis kasso tulleb meile pattude andeks : andmissest ?

Kus pattude andeks andminne on, seal on ka ello ja õnnistus.

Wägga õnnis on se, kelle ülleastminne on andeks : antud, kelle pat on kinnitanud. Laul. 32, 1.

11. Kuida woib ihholik sõminne ja jominne ni sured asjad tehha ?

Sõminne ja jominne ei te sedda tõeste mitte == pattude andeks : andminne.

22. Kes wottab ausaste seddasinnast sakramenti wasto ?

Paastma ja ihho polest == usklikkud süddamed.

22. Mis saggused käiwad kurjaste Jesusse laual ?

Keik need / kes kahhe wahhel on, ja ei usso mitte õiete.

Kes ial sedda leiba sööb, ehk Isfanda karrika seest joob kolwatumal wisil, sel on Isfanda

Da ihhust ja werrest süüd, ja temma sööb ja joob isseennese nuhtlust. I Kor. II, 27. 29.

24. Mis saggused käiwad anaste ja hästi Jesusse laual?

Need, kes 1) sedda Jesusse sanna: se on minno ihho/ mis teie eest ärrantakse; se on minno werri/ mis teie eest ärrawallatakse/ pattude andeksandmisses, süddamest usiwad. 2) Omma usimatta süddame wasto pannenwad, ja 3) omma patto häddas omma Jesusse käest kowwaste armo otsiwad ja ootwad.

1) Kes Poia sisse usub, tedda ei moisteta mitte hukka. Joan. 3, 18.

2) Katske wennad, et wahhest kellegi sees teie seast kurja usimatta süddant ei olle. Ebr. 3, 12.

3) Läkki sinna jure tössise süddamega, lindlas usfu julgusses. Ebr. 10, 22.

25. Mis on sepärrast õige risti-innimesse kōhhus kes Jummalala armute lähhāb?

Et temma isse ennese peāle peab kōh-
hut moistma.

Kui meie isseenneste peāle kōh-
hut moistame, siis ei moisteta mitte meie peāle kōh-
hut. I Kor. II, 31.

26. Kuida peawad nemmad ennaste peāle kōh-
hut moistma?

Nemmad peawad 1) omma süddant
J. 2

Jum-

Jummala sanna järrele hästi läbbi katsuma 2) ennast Jummala ees süaluseks tundma ja tunnistama, ja 5) Jeesuse käest abbi ja armo otsima.

1) Jumimenne katsko isseennast läbbi, ja nenda sögo temma sest leiwast, ja jogo se karrika seest. I Kor. II., 28.

2) Kui meie ommad pattud tunnistame, siis on Jummal ustaw ja õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks keigest üllekohust I Joan. I, 9

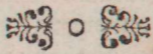
3) Kes minno jure tulleb, tedda ei tahha mitte wäljalükkada. Joan. 6, 37.

27. Mis on ühhe tõsise Jummala lapse kohhus, kes aufaste Jeesuse laual on käinud ?

Temma kohhus on 1) Jummalat temma kalli armo aini eest kita ja tänada. 2) Omma ello pääw päwalt Jeesuse abbiga parrandadi, pattude eest ennast hoida, ja nenda ellada, kui wagga risti-innimese kohhus on.

1) Mo hing kida Isfandar, ja ärra unnuستا mitte keik temma heateggemissi ärra. Laul. 103,2.

2) Urge wotke mitte nende endiste himmude wisi järrele ellada, kui teie ommas rummaluses ollite, waid nenda, kui se, kes teid on kutsunud pühha on. sage ka teie pühhas keige omma ello sees. I Peetr. I, 14. 15.

iiks Palwe.

Kui sinna Jummalä Sanna saad
öppinud ja kuulnud.

Dh armas taewane Jäsa, minna tän-
nan sind, et sinna omma kalli sanna
minno waese hinge heaks olled annud, ja
se läbbi mind sedda öiget teed öppetad;
minna pallun sind süddamest, anna
wägge omma sannale, mis minna nüüd
ollen kuulnud ja tähhele pannud, et
minna sedda järgeste woiksin meles pid-
dada, ja se läbbi wäärw päwalt öppida,
kuida minna Jesusse fisse öiete pean
uskma, temma sees waggaste ellama,
ja temma läbbi iggaweste önsaks sama.
Warranda nüüd, keigewäggewam Jum-
mal, omma sanna järrele minno süd-
dant, ja keik minno tööd ja teggo Je-
susse Kristusse minno kalli Önnisteggia
pärrast, Amen.

Önnistaminne.

Se Jäsand önnistago mind, ja hoid-
ko mind.

Se Jäsand lasko omma palle paista
minno peäle, ja olgo mulle armolinne.

Se Jäsand töstko omma palle minno
peäle ja andko mulle rahho.

A M E N.

Reik need ramatud, mis Wanna ja Ue Seädusse Ramatus on.

I. Wanna Seädusse Ramatud.

Kuida neid loetakse.	Kuida neid kirjutakse.
1. Essimenne Mosesse Ramat.	1 Mos.
2. Teine Mosesse Ramat.	2 Mos.
3. Kolmas Mosesse Ramat.	3 Mos.
4. Neljas Mosesse Ramat.	4 Mos.
5. Wies Mosesse Ramat.	5 Mos.
6. Josua Ramat	Jos.
7. Kohhomoistiatte Ramat	Kohhom.
8. Nutti Ramat.	Nut.
9. Essimenne Samueli Ramat.	1 Sam.
10. Teine Samueli Ramat.	2 Sam.
11. Essimenne Kunningatte Ramat.	1 Kunn.
12. Teine Kunningatte Ramat.	2 Kunn.
13. Essimenne Uia Ramat.	1 Uia. r.
14. Teine Uia Ramat.	2 Uia. r.
15. Esra Ramat.	Esr.
16. Neemia Ramat.	Neem.
17. Estri Ramat.	Estr.
18. Jobi Ramat.	Job.
19. Paulo Ramat.	Paul.
20. Oppetusse Sannad.	Opp. Sann.
21. Kogguja Ramat.	Kogg.
22. Uilem Paul.	Uil. L.

Prohwetid.

1. Jesaia.	Jes.
2. Jeremia	Jer.
Jeremia nutto. Paul.	Nut. L.
3. Esekiel.	Esek.
	4. Ea=

Rgeister ehk Juhhataja.

4. Daniel.	•	•	•	•	Zan.
5. Osea.	•	=	•	•	Os.
6. Joel.	•	•	•	•	Joel.
7. Amos.	=	•	•	•	Amos.
8. Obadja.	•	=	•	•	Obad.
9. Jona.	•	•	•	•	Zon.
10. Miika.	•	•	•	•	Mik.
11. Nahum.	•	•	•	•	Nah.
12. Habakuk.	•	•	•	•	Habak.
13. Sewanja.	•	•	•	•	Sewan.
14. Uggai.	•	•	•	•	Ugg.
15. Sakaria.	•	•	=	•	Sakar.
16. Malakia.	•	•	•	•	Malak.

Need Ramatud, mis Apokriwa nimme peäl käiwad.

1. Juditi Ramat.	•	•	•	Judit.
2. Tarkusse Ramat.	•	•	•	Tark.
3. Tobia Ramat.	•	•	•	Tob.
4. Siraki Ramat.	•	=	•	Sir.
5. Paruki Ramat.	•	•	•	Paruk.
6. 1 Makkabejide Ramat.	•	•	•	1 Mak.
7. 2 Makkabejide Ramat.	•	•	•	2 Mak.
8. Estri Ramato Tüllid.				
9. Susanna sündinud assi.				
10. Pel wõbras Jummal.				
11. Pabeli lendaw Maddo.				
12. Usaria Palwe.				
13. Kolme mehhe Ritus.				
14. Manasse Palwe.				

II. Ue Seadusse Ramatud.

1. Matteusse Ewangeliium.	•	Matt.
		2. Mar.

Register eht Juhhataja.

2.	Markusse Ewangelium.	•	•	Mark.
3.	Luka Ewangelium.	•	•	Luk.
4.	Joannesse Ewangelium	•	•	Joan.
5.	Apostlide Teud.	•	•	Ap. Teigg
6.	Paulusse Namat Roma. Rahwale.			Rom.
7.	1 Nam. Korintusse. Rahwale	=		1 Kor.
8.	2 Nam. Korintusse. Rahwale	•		2 Kor.
9.	Paul Nam. Kalatia. Rahwale.	=		Kal.
10.	Paul. Nam. Ewesusse. Rahwale	•		Ewes.
11.	Paul. Nam. Wilippi. Rahwale	=		Wil.
12.	Paul Nam. Kolossusse. Rahwale	•		Kolossf.
13.	1 Nam. Tessalonika. Rahwale	=		1 Tessf.
14.	2 Nam. Tessalonika. Rahwale	•		2 Tessf.
15.	1 Namat Timoteussele	=		1 Tim.
16.	2 Namat. Timoteussele	=		2 Tim.
17.	Paul Namat. Titussele.	•	•	Tit.
18.	Paul Namat Wilemonile	•		Wilem.
19.	1 Peetrusse Namat.	•		1 Peetr.
20.	2 Peetrusse Namat.	•	•	2 Peetr.
21.	1 Joannesse Namat.	•		1 Joan.
22.	2 Joannesse Namat.	•	•	2 Joan.
23.	3 Joannesse Namat.	•		3 Joan.
24.	Paul Nam. Ebreä. Rahwale.	=		Ebr.
25.	Jakobusse Namat.	•	•	Jak.
26.	Juda Namat.	•	•	Jud.
27.	Joannesse Ilmutamisse Namat.			Ilm.

